

Maarit Rajatalo

HOITOTYÖN OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA OPISKELIJA-OHJAUksesta
MIELENTERVEYSTYÖN ENSIMMÄISELLÄ OHJATUN HARJOITTELUN JAK-
SOLLA

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Hoitotyön koulutusohjelma
Syksy 2006

”Älä käipeä kukkulalle, ennen kuin olet sen juurella.”

Englantilainen sananlasku

Kajaanin

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ TIIVISTELMÄ

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma
Tekijä(t) Maarit Rajatalo	
Työn nimi Hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia opiskelijaohjauksesta mielenterveystyön ensimmäisellä ohjatun harjoittelun jaksolla	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Mielenterveystyö	Ohjaaja(t) Sirkka-Liisa Niskanen, Katri Takala
	Toimeksiantaja Kajaanin ammattikorkeakoulu/ Yhteistoimintamalli ohjattuun harjoitteluun - hanke
Aika Syksy 2006	Sivumäärä ja liitteet 36 + 6
<p>Opinnäytetyöni aiheena on hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia ensimmäisestä eli pakollisten ammattiopintojen mielenterveystyön ohjatusta harjoittelusta. Ohjattua harjoittelua ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelmassa on noin kolmannes koko opiskelusta. Tämän vuoksi on merkityksellistä saada lisätietoa opiskelijaohjauksen kehittämiseen.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa, jonka avulla perhepalveluiden ja samalla mielenterveystyön opiskelijaohjausta voi tulevaisuudessa kehittää. Opinnäytetyön tarkoituksena on saada selville, millaiseksi perhepalveluiden mielenterveystyön osastolla ohjatussa harjoittelussa olleet hoitotyön ammattikorkeakouluopiskelijat kokevat saamansa ohjauksen. Tarkoituksena on myös antaa lisätietoa ohjatun harjoittelun kehittämiseen Kajaanin ammattikorkeakoulun ja Kainuun maakunta-kuntayhtymän sosiaali- ja terveysalan perhepalveluiden yksikön yhteisprojektiin Yhteistoimintamalli ohjattuun harjoitteluun.</p> <p>Tutkimustehtävinä on selvittää, millaiseksi hoitotyön opiskelijat kokevat saamansa ohjauksen mielenterveystyön perusopintojen ohjatun harjoittelun jaksolla sekä millaisia kehittämisen alueita ja haasteita mielenterveystyön ohjatussa harjoittelussa on opiskelijoiden kokemana. Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen. Opinnäytetyöni aineiston olen kerännyt avoimella haastattelulla. Haastattelut olen analysoinut induktiivisella sisällönanalyysillä.</p> <p>Tutkimustuloksissa ilmeni, että hoitotyön opiskelijat kokivat lähiohjaajiensa ohjausvalmiudet hyväksi ja riittäviksi. Varsinainen ohjaus oli kuitenkin pitkälti opiskelijan oman aktiivisuuden varassa. Ohjaus koettiin vähäiseksi. Mielenterveystyön opiskelijaohjauksen haasteeksi nousi, ettei mielenterveystyön opiskelijaohjaus voinut olla niin tehäväkeskeistä kuin muilla harjoittelujaksoilla. Kehittämisalueena opiskelijat kokivat ohjaavan opettajan ja lähiohjaajan aktiivisuuden lisäämisen.</p> <p>Jatkotutkimusaiheina opinnäytetyöstäni nousi esille saada tietoa, millaiseksi lähiohjaajat kokevat omat ohjausvalmiutensa sekä arviointi- ja palautteenantokykynsä. Toinen jatkotutkimusajatus on saada selville, millaisia odotuksia hoitotyön opiskelijoilla on ensimmäisestä mielenterveystyön ohjatusta harjoittelusta.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	ohjattu harjoittelu, hoitotyön opiskelija, mielenterveystyö, opiskelijaohjaus
Säilytyspaikka	X Kajaanin ammattikorkeakoulun Kaktus-tietokanta X Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Kajaani University of Applied Sciences/ Health and Sport	Degree Programme Nursing care
Author(s) Maarit Rajatalo	
Title Nursing Student's Experiences of Student Supervision during Their First Practical Training Period in Mental Health Care	
Optional Professional Studies Mental health care	Instructor(s) Sirikka-Liisa Niskanen, Katri Takala
	Commissioned by Kajaani University of Applied Sciences/the Co-operation Model for Practical training- project
Date Autumn 2006	Total Number of Pages and Appendices 36+6
<p>The theme of this thesis is nursing student's experiences of their first supervised practical training during professional studies in mental health care. As supervised practical training makes up about one third of nursing studies at the university of applied sciences, it is significant to get more information to develop student supervision further.</p> <p>The goal of this thesis was to receive information to develop mentoring in family services and mental health care. The purpose was to study how nursing students experience the supervision received during supervised practical training in the mental health care unit at the department of family Services, and to receive more information to develop supervised practical training within the joint project between Social and Health Services of the Joint Authority of Kainuu Region and Kajaani University of Applied Sciences.</p> <p>The research problems were to find how the nursing students experience the supervision received during the first practical training period in mental health care and also which areas they consider needing further development. The thesis is qualitative, and the research method was open interview. The interviews were analyzed using inductive content analysis.</p> <p>The results show that nursing students experienced the mentor's skills as good and sufficient enough. The actual supervision depended, however, mainly on the student's own activity. Supervision was experienced to be insufficient. A challenge for mentoring in mental health care is task-centredness: supervision cannot be as task-centred as in practical training periods. Also the supervising teacher and mentor should be more active.</p> <p>Follow-up research topics would be e.g. how mentors assess their own supervision, evaluation and feedback skills and what expectations nursing students have for their first supervised practical training in mental health.</p>	
Language of Thesis	Finnish
Keywords	Supervised practical training, Nursing student, Mental health care, Mentoring
Deposited at	X Kaktus Database at Kajaani Polytechnic Library X Library of Kajaani Polytechnic

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	4
2.1 Hoitotyön opiskelija	4
2.2 Ohjattu harjoittelu	4
2.2.1 Vuorovaikutuksellinen ohjaus	5
2.2.2 Itseohjautuvuus	5
2.3 Mielensterveystyö ja sen ohjattu harjoittelu	6
2.4 Lähiohjaaja	8
2.5 Ohjaava opettaja	8
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ	10
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	11
4.1 Opinnäytetyön menetelmälliset lähtökohdat	11
4.1.1 Laadullinen tutkimus	11
4.1.2 Laadullisen tutkimuksen arviointi	11
4.2 Aineiston keruu	12
4.3 Haastateltavien valinta	13
4.4 Aineiston hankinta	14
4.5 Aineiston käsittely ja analyysi	14
5 TUTKIMUSTULOKSET	17
5.1 Hoitotyön opiskelijoiden ohjattua harjoittelua aikaisemmin tutkineet	17
5.2 Hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia ohjauksesta mielensterveystyön harjoittelusta	17
5.3 Mielensterveystyön opiskelijaohjauksen haasteet ja kehittämisen alueet	20
5.3.1 Reflektointi mielensterveystyön opiskelijaohjauksen haasteena	20
5.3.2 Mielensterveystyön opiskelijaohjauksen kehittämisen alueet	21
5.4 Yhteenvedoa tutkimustuloksista	23
6 TULOSTEN POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	24
7 POHDINTA	27
7.1 Opinnäytetyön luotettavuus	28

7.2 Opinnäytetyön eettisyys	29
7.3 Jatkotutkimusajatukset	30
7.4 Yleinen pohdinta	30
LÄHTEET	34
LIITTEET (6)	

1 JOHDANTO

Opiskelijaohjaus on merkittävä osa ohjattua harjoittelua ja hoitotyön koulutusta. Harjoittelua hoitotyön koulutusohjelmassa on kolmannes koko opiskelusta. Onnistunut ohjatun harjoittelun ohjaus on mielestäni erityisen tärkeää, sillä se tuo opiskelijalle varmuutta toimia ja motivoi opiskelijaa panostamaan oppimiseensa entistä enemmän.

Ohjauksessa keskeistä on opiskelijälähtöisyys ja opiskelijan tukeminen teoretiedoissa ja käytännön hoitotyössä. Ohjaaminen edellyttää riittäviä ohjausvalmiuksia ohjaajalta. Ohjaajalla tulee olla mahdollisuus riittävään koulutukseen. Koulutuksen avulla hän saa lisätietoa terveysalan nykyisestä koulutuksesta, opetussuunnitelmasta ja oppisisällöistä sekä vuorovaikutus- ja muita ohjausvalmiuksia. Ohjatun harjoittelun edetessä ohjaaja ja opiskelija tarkentavat tavoitteita yhdessä ja lopussa arvioivat opiskelijan onnistumista, kehittymistä ja toimintayksikköä oppimisympäristönä. (Heinonen /STM 2003.)

Itse koen opiskelijaohjauksen kehittämisen erityisen tärkeäksi, sillä mielestäni sosiaali- ja terveysalan koulutus on mennyt viime vuosina nopeasti eteenpäin ja uutta aiheeseen liittyvää tietoa saadaan jatkuvasti lisää. Ohjatun harjoittelun opiskelijaohjaukseen puolestaan ei ole mielestäni niin nopeasti reagoitu kuin muu hoitoalan koulutus ja hoitotyö edellyttäisivät. Opinnäytetyön avulla laajennan ymmärrystäni hoitotyön koulutuksen ja ohjatun harjoittelun antamaan mielenterveystyön toteuttamisen valmiuksiin.

Opetusministeriön (2001) internetjulkaisussa sairaanhoitajan ammatillisissa osaamisvaatimuksissa kuvataan, että sairaanhoitajan työ sisältää opiskelijoiden ohjauksen ja opetuksen. Aihe palvelee omaa syventymistäni sairaanhoitajan asiantuntijuuteen, sillä tulevaisuudessa toivon olevani kehittyvä ja asiantunteva harjoittelun ohjaaja hoitotyön opiskelijoille. Opinnäytetyöstäni toivon saavani vaikutteita jatkuvaan kehittymiseen terveydenhuollon ammattilaisena. Työelämää aihe palvelee antaen lisätietoa siitä, kuinka ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijat kokevat saamansa ohjauksen.

Opinnäytetyön aiheeni liittyy Kajaanin ammattikorkeakoulun ja Kainuun maakuntakuntayhtymän sosiaali- ja terveysalan perhepalveluiden yksikön yhteisprojektiin Yhteistoimintamalli ohjattuun harjoitteluun. Projektin kohderyhmänä ja hyödynsaajina ovat Kainuun maakunta-kuntayhtymän sosiaali- ja terveysalan perhepalveluiden yksiköt. Kohderyhmänä ja

samalla hyödynsaajina ovat myös Kajaanin ammattikorkeakoulun sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opettajat ja opiskelijat. (Yhteistoimintamalli ohjattuun harjoitteluun 2005, 4.)

Yhteistoimintamalli ohjattuun harjoitteluun -projektin tavoitteena on laatia toimintakäsikirja käytännön harjoittelulle ja sen ohjaukselle (Yhteistoimintamalli ohjattuun harjoitteluun, 2005, 4). Oma opinnäytetyöni toimii projektissa tiedonantajana, millaisia ovat hoitotyön opiskelijoiden kokemukset ohjauksesta mielenterveystyön ensimmäisellä ohjatun harjoittelun jaksolla, ja kuinka sen ohjausta voisi kehittää.

Tavoitteena opinnäytetyössäni on saada tietoa, jonka avulla perhepalveluiden ja samalla mielenterveystyön opiskelijaohjausta voi tulevaisuudessa kehittää. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaiseksi Kainuun maakunta-kuntayhtymän perhepalveluiden yhdellä osastolla ohjatussa harjoittelussa olleet hoitotyön ammattikorkeakouluopiskelijat ovat kokeneet saamansa ohjauksen. Mielenterveystyön luonteen vuoksi pidän tärkeänä selvittää opiskelijoiden kokemuksia saamastaan ohjauksesta ja kehittää juuri mielenterveystyön sekä samalla perhepalveluiden harjoittelupaikkojen opiskelijaohjausta. Mielenterveystyön parissa opiskelijaohjauksella on erityinen merkitys, sillä siinä korostuu hoitajan persoona ja vuorovaikutustaidot. Mielenterveystyön opinnoissa opiskelijaa ohjatussa harjoittelussa voi tukea myös työhönohjaus, jonka avulla opiskelija voi käydä ongelmatilanteita ja tunteitaan liittyen työhön.

2 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Teoreettisiin lähtökohtiin olen valinnut teorian tietoa opinnäytetyössäni käyttämistäni käsitteistä. Luvun tarkoituksena on selkeyttää, mitä ohjattuun harjoitteluun ja sen ohjaukseen kuuluu. Tarkemman tarkastelun alla on, mitä mielenterveystyön ohjattu harjoittelu on.

2.1 Hoitotyön opiskelija

Hoitotyön opiskelijalla tarkoitetaan hoitotyön koulutusohjelmassa opiskelevaa ammattikorkeakouluopiskelijaa, joka valmistuu sairaanhoitajaksi tai terveydenhoitajaksi. Koulutusohjelman tavoitteena on, että hoitotyön opiskelija oppii laadukkaan hoitotyön yhdistämällä teoriaopinnot ja käytännön harjoittelun (Kajaanin ammattikorkeakoulu/OPS 2003-2004, 33). Käytän opinnäytetyössä opiskelijaa kuvaamaan yleisesti sanoin hoitotyön opiskelija. Työni kannalta ei ole merkittävää tietää, onko kyseinen hoitotyön opiskelija opiskelemissa sairaanhoitajaksi vai terveydenhoitajaksi, sillä molemmat suorittavat kyseisen mielenterveystyön harjoittelujakson.

2.2 Ohjattu harjoittelu

Ammattikorkeakoululain 9.5.2003/351 4 §:ssä sanotaan, että ”ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen ja tieteellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä.” Ammattikorkeakoululaki painottaa hyvin voimakkaasti koulujen ja työelämän yhteistyön merkitystä. Lain kautta myös ohjatun harjoittelun merkitys korostuu.

Kajaanin ammattikorkeakoulun opinto-oppaan mukaan hoitotyön koulutus sisältää ohjattua harjoittelua 50 opintoviikkoa eli 75 opintopistettä. Ohjatun harjoittelun tavoitteena on opiskelijan kehittyminen käytännön hoitotyössä vastuulliseksi asiantuntijaksi syventäen valinnoiltaan hoitotyön ammatillisia valmiuksiaan. (Kajaanin ammattikorkeakoulu/ OPS 2003-2004,

34.) Ohjatulla harjoittelulla tarkoitetaan siis opinto-osuutta, jonka opiskelija suorittaa käytännön hoitotyön työyksikössä hoitotyön ammattihenkilön ohjauksessa.

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulun ohjatussa harjoittelussa opiskelijat perehtyvät terveydenhuollon toimintaan, käytäntöihin sekä arvoperustaan. Ohjatun harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija ammattiopintojen kannalta keskeisiin työtehtäviin. Sosiaali- ja terveysalan toimintayksiköiden tulee tarjota ohjatun harjoittelun jaksolla opiskelijalle tarkoituksenmukaisia oppimismahdollisuuksia sekä ohjauksen tulee vastata opiskelijan tarpeita, jaksolle asetettuja tavoitteita ja vaatimuksia. (Heinonen/STM, 2003.) Ohjatun harjoittelun paikka pyritään valitsemaan jokaiselle opintojaksolle tavoitteiden kannalta sopivaksi. Sopiva harjoitteluympäristö tarjoaa hoitotyönopiskelijalle parhaimman mahdollisimman hyödyn hoitotyön ammattilaiseksi kehittyessä.

2.2.1 Vuorovaikutuksellinen ohjaus

Ohjaus on työtä, jota tehdään pääasiassa vuorovaikutuksessa keskustelemalla. Ohjaus ei kuitenkaan aina ole keskustelua, vaan se voi tapahtua myös kohtaamisena, koulutuksena, työprosessina tai esimerkin näyttämisenä. (Vehviläinen 2001, 12.) Ohjaukseen vaikuttaa harjoitteluympäristön toimintatavat. Mielenterveystyössä korostuu erityisesti ohjauksen vuorovaikutuksellisuus, sillä se on mielenterveystyön merkittävin työtapa.

Neuvonta sanana liitetään usein ohjaukseen. Vehviläisen (2001, 235, 249) aineistossa suurin osa neuvonannosta syntyi ohjaajan aloitteesta, eli hänen arvioimastaan tarpeesta suhteessa opiskelijan ongelmaan tai toimintaan. Opiskelijan tehtävä on kuitenkin itse päättää hyväksyykö hän ohjaajan neuvoja vai ei. Hoitotyö on omalla persoonalla tehtävää työtä, jolloin oma harkinta neuvojen vastaanottamisessa korostuu, sillä toinen toimintatapa voi olla toiselle sopivampi kuin jollekin toiselle. Opiskelijan ei ole siis pakko hyväksyä ohjaajan näkemyksiä ja hänen antamia neuvoja.

2.2.2 Itseohjautuvuus

Itseohjautuvuuden ideaalitalanne on, että opiskelija etsii ja hakee tarvitsemansa tiedon ja ymmärryksen itselleen omatoimisesti. Käytännössä itseohjautuvuutta on vaikea toteuttaa

täydellisesti ja usein ohjaajan tai opettajan on hieman autettava opiskelijaa tiedonhankinnassa. Ohjauksen ajatukseen kuuluu opiskelijan itseohjautuvuuden tukeminen. Suoria vastauksia, joiden katsotaan kuuluvan opiskelija itseohjautuvuuden alueelle, vältetään. (Vehviläinen 2001, 155, 170.) Itse ymmärrän itseohjautuvuuden merkityksen tärkeäksi ohjatussa harjoittelussa, koska tämä varmistaa harjoittelun mahdollisimman suuren hyödyn. Itseohjautuvuus on asia, jota ei voi sivuttaa laadukkaana ja tehokkaana ohjatun harjoittelun saavuttamiseksi.

Itseohjautuvuuteen on panostettu harjoittelupaikoillakin mielestäni entistä enemmän. Suoraa vastausta tai kerrontaa ei haluta opiskelijalle antaa. Näin opiskelijan oma ymmärrys ja tiedon sisäistäminen selkiytyvät opiskelijalle ymmärrettävällä tavalla. Neuvominen voidaan liittää opiskelijaohjaukseen. Mielenterveystyössä varsinainen konkreettinen neuvominen on vaikeaa, koska ohjausta ei voida antaa suoraan asiakastilanteessa, vaan ohjauksen on tapahduttava asiakastilannetta ennen tai sen jälkeen.

Itseohjautuvuus on lisääntynyt ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä 1990-luvulla. Uudistuksen jälkeen ammattikorkeakouluissa opetus muuttui aikaisempaa humanistisempaan suuntaan, mikä lisäsi mahdollisuutta itseohjautuvaan oppimiseen. (Harju & Väättäin 1999, 33.) Mielestäni opiskelijoiden itseohjautuvuuden lisääntyminen on lisännyt myös opiskelijoiden omaa kriittistä ajattelua niin teorian kuin ohjatun harjoittelunkin opetuksessa. Kriittisen ajattelun avulla hoitotyön käytäntöihin saadaan uutta tutkittua tietoa, jota sovelletaan toimivaan käytäntöön. Kriittinen ajattelu tukee oman persoonan kehittymistä hoitoalan ammattilaisena.

2.3 Mielenterveystyö ja sen ohjattu harjoittelu

Opinnäytetyössä haastattelemiini hoitotyön opiskelijat olivat olleet ensimmäisen eli pakollisten ammattiopintojen mielenterveystyön ohjatun harjoittelun jakson Kainuun maakuntakuntayhtymän sosiaali- ja terveysalan perhepalveluiden yksikössä. Harjoittelupaikkana toimi nuorisopsykiatrian osasto. Osastohoitoa käytetään lasten- ja nuorten psykiatrisessa hoidossa, kun avohoidon mahdollisuudet eivät ole riittäviä (Piha 2000, 335). Tamminen (2000, 168-170) jakaa lasten ja nuorten mielenterveysongelmat seitsemään eri häiriöryhmään; trauman aiheuttama stressihäiriö, mielialahäiriö, sopeutumishäiriö, säätelyhäiriö, nukkumiskäyttäytymisen häiriö, syömishäiriöt ja vuorovaikutus- ja kommunikaatiohäiriöt. Oma käsitykseni mukaan mielenterveysongelma on mielenterveyden häiriintymistä. Räsänen (2000, 191) kuvaa mielialanhäiriön perusoireeksi mielialan muutoksen, joko masennuksen tai haltioitumisen.

Mielialanhäiriöön liittyy usein myös muutos toiminnallisuuden tasossa, mikä näkyy lapsen tai nuoren päivittäisessä elämässä selvimmin.

Mielenterveyden määritelmät ovat muuttuneet ajan myötä. Lahti (1996, 25-26) on määritellyt mielenterveyden oireiden puuttumiseksi, jolloin ihminen ei koe kohtuutonta ahdistuneisuutta tai syyllisyyttä. Mieleltään terveellä ihmisellä on tunne-elämä ja tunnesuhteet tasapainossa sekä hänellä on riittävä todellisuudentaju. Elämäntilanne ja ongelmat ovat mieleltään terveellä ihmisellä hallinnassa. Ihminen ylläpitää mielenterveyttään toteuttamalla itseään ja osallistumalla yhteiskuntaan. Freud on aikoinaan kuvannut mielenterveyttä kyvyksi rakastaa, tehdä työtä ja toteuttaa itseään.

Mielenterveyttä voidaan lähestyä eri suunnilta. Räsänen & Tamminen (2000, 366-367) ovat puolestaan keskittyneet ehkäisevään mielenterveystyöhön, jolloin on jo todettu mielenterveyden sairaus tai häiriö. Heidän mukaansa ehkäisevä mielenterveystyö voidaan jakaa kolmeen osaan: 1) Huomion kiinnittäminen toimintaan, joka vähentää häiriöiden määrää, 2) hoito, jolla pyritään lyhentämään sairauden tai mielenterveyshäiriön kestoa tai uusiutumista, 3) kuntouttavat toimenpiteet, jotka vähentävät häiriön tai sairauden aiheuttamaa pitkäaikaista toimintakyvyn alenemista. Mielenterveyteen tarvitaan mielestäni perusturvallisuutta, ihmissuhteita, selviytymiskeinoja ja onnistumisen kokemuksia. Mieleltään terve ihminen on tasapainoinen ja toimintakykyinen. Kun edellä mainitut asiat järkkyvät ihmisen elämässä, hänen mielenterveytensä on vaarassa muuttua.

Kajaanin ammattikorkeakoulun pakollisten ammattiopintojen mielenterveystyön ohjatun harjoittelun tavoitteena on opiskelijoiden harjaantuminen mielenterveyshäiriöiden tunnistamiseen, mielenterveysongelmaisten kohtaamiseen ja hoitoon. Tavoitteena on, että opiskelija perehtyy mielenterveystyön auttamismenetelmiin, joka tukevat asiakkaan selviytymistä. (Kajaanin ammattikorkeakoulu/ OPS 2003-2004, 59.) Ohjattuun harjoitteluun mennessään hoitotyön opiskelija laatii itselleen opintojaksoon sopivat henkilökohtaiset oppimistavoitteet sekä tieto- ja kokemustaustastaan lähtötasokuvauksen.

2.4 Lähiohjaaja

Hoitotyön teorioita on olemassa tällä hetkellä paljon, mutta soveltaminen kliiniseen hoitotyöhön on varsin vähäistä. Vaikeudet kohdentuvat oikean teorian valintaan, teorian opiskeluun, soveltamiseen kliinisessä hoitotyössä ja merkityssisällön löytämiseen potilaan hoidossa. On toivottavaa, että sairaanhoitajat ja opiskelijaohjauksesta vastaavat kyselisivät yhä enemmän, mihin heidän työnsä perustuu, miksi he tekevät työtään ja mitä työssään tekevät. Sairanhoitajat kokevat usein teorioiden ja käytännön yhdistämisen vaikeana. Jakamalla kokemuksiamme voimme oppia toisiltamme hyvin paljon. (Linnainmaa 1996, 180- 181; Raji 1996, 120.) Ohjatussa harjoittelussa ohjaajan tulee perustella tekemiään valintoja ja toimintatapoja näin auttaen opiskelijaa ymmärtämään itselleen sopivia toiminta-ajatuksia hoitotyön toteuttamiseen.

Ohjaajan roolissa tarvitaan herkkyyttä vaistota hoitotyön opiskelijan kehittyvä persoona. Tarvitaan myös taitoa auttaa opiskelijaa luomaan positiivinen asenne oppimista kohtaan, ratkaisemaan asioiden välisiä yhteyksiä, pohtimaan käyttäytymistään ja toimimaan yhteistyössä muiden kanssa. Ohjaajasta toivotaan kanssakulkijaa, johon opiskelija voi tarvittaessa tukeutua valinnoissaan ja päätöksissään (Arasola 2003, 49; Oinonen 2000, 41.)

Lähiohjaajalla tarkoitan työssäni hoitotyön ammattihenkilöä, joka vastaa pääasiassa opiskelijan ohjaamisen toteutumisesta, palautteenannosta ja arvioinnista ohjatun harjoittelun jaksolla. Lähiohjaajan tehtävänä on perehdyttää ja lisätä hoitotyön opiskelijan valmiuksia toimia tulevassa ammatissaan. Opiskelija suunnittelee työvuoronsa lähinnä lähiohjaajan työvuorojen mukaisesti. Ohjauksesta vastaava sairaanhoitaja vastaa yleisesti opiskelijaohjauksen suunnittelusta kyseisessä työyksikössä.

2.5 Ohjaava opettaja

Ohjatun harjoittelun jaksolla ohjaajan ja työyksikön lisäksi tärkeää on myös opiskelijan oma aktiivisuus oman oppimisensa suhteen. Humanistisen ihmiskäsityksen mukaan nykyisin korostetaan opiskelijan itseohjaavuutta, vastuullisuutta, halua oppia, omatoimisuutta ja valinnanvapautta. (Munnukka 1996, 164.) Ohjaajan lisäksi itseohjautuvuutta ja aktiivisuutta painottavat myös ohjaavat opettajat.

Ohjaavalla opettajalla tarkoitetaan hoitotyön opettajaa, joka opettaa hoitotyönopintoja ammattikorkeakoulussa. Ohjaava opettaja on ammattikorkeakoulun edustaja, joka ohjaa hoitotyön opiskelijan teoreettista osaamista. Opettaja auttaa opiskelijaa teorian ja käytännön integroinnissa (Holopainen 1998, 22). Ohjaavan opettajan tehtävänä on siis tukea opiskelijaa ohjatun harjoittelun jaksolla. Opettaja vastaa opiskelijan oppimisesta ja oppimisen arvioinnista.

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa, jonka avulla perhepalveluiden ja samalla mielenterveystyön opiskelijaohjausta voi tulevaisuudessa kehittää. Tarkoituksena on saada selville hoitotyön opiskelijoiden omia kokemuksia pakollisten ammattiopintojen mielenterveystyön ohjatusta harjoittelusta ja sen ohjauksesta Kainuun maakunta-kuntayhtymän sosiaali- ja terveysalan perhepalveluiden yksikön mielenterveystyön osastolla. Opinnäytetyö käsittelee opiskelijaohjausta nimenomaan opiskelijan näkökulmasta.

Tutkimuksessa selvitetään vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Millaiseksi hoitotyön opiskelijat ovat kokeneet saamansa ohjauksen pakollisten ammattiopintojen mielenterveystyön ohjatun harjoittelun jaksolla?
- 2) Millaisia ovat hoitotyön opiskelijoiden kokemana mielenterveystyön opiskelijaohjauksen haasteet ja kehittämisalueet?

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyön toteuttaminen alkaa aiheen valinnan ja rajauksen jälkeen tutkimusmenetelmän valinnalla. Tutkimusmenetelmän valintaan vaikuttavat mielestäni ennalta ajateltu tutkimustehtävä, millaista tietoa ja keneltä halutaan saada. Tässä luvussa on kuvattu opinnäytetyöni tutkimusmenetelmä ja aineiston hankintaprosessi.

4.1 Opinnäytetyön menetelmälliset lähtökohdat

Opinnäytetyöni tutkimusotteeksi valitsin laadullisen tutkimusotteen. Haluan selvittää nimenomaan ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden henkilökohtaisia kokemuksia kyseisestä harjoittelujaksosta ja saamastaan ohjauksesta. Kokemusten mittaamiseen haastattelu on tavanomainen aineiston hankintamenetelmä.

4.1.1 Laadullinen tutkimus

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on selvittää henkilön tai henkilöiden tuntemuksia, kokemuksia ja käsityksiä. Laadullisella tutkimuksella ei ole tarkoitus tuottaa yleistettävää tutkimustietoa, vaan löytää tutkimusaineistosta toimintatapoja, yhtäläisyyksiä tai erilaisuuksia verraten aikaisempiin tutkimuksiin (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 21). Laadullisen tutkimuksen aineistoa kerätään mielestäni yleensä pienemmältä tutkimusjoukolta kuin määrällisessä tutkimuksessa.

4.1.2 Laadullisen tutkimuksen arviointi

Laadullisen tutkimuksen arviointiin kuuluu sisällön, tutkimustavan, aineiston keruun, analyysin, tulosten ja johtopäätösten arviointi. Arvioinnin perustana on väitteiden perustelu ja todennukaisuus. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysivaihetta ja luotettavuuden arviointia ei voi erottaa toisistaan yhtä selkeästi kuin kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa. Laadullisen tutkimuksen mahdollisuutena on myös vapaampi kulku aineiston analyysi-

sin, tulkintojen ja tutkimustekstin välillä. Näin ollen myös luotettavuuden on rakennuttava eri tavoin. (Eskola & Suoranta 1998, 209.) Opinnäytetyötä tehdessäni olen koko prosessin ajan pyrkinyt pohtimaan, kuinka voisin mahdollisimman tehokkaasti perustella kirjoittamaani tekstiä, väitteitä ja aineistoani.

Kun arvioidaan laadullista tutkimusta, on tutkijan pohdittava jatkuvasti tekemiään ratkaisuja ja huomioitava sekä analyysin kattavuus että tekemänsä työn luotettavuus. Apuna ei ole tietokoneohjelmia eikä välttämättä vahvaa teoriataustaa, jotka vaikuttaisivat arviointiin ja luotettavuuteen. Joissain tapauksissa edellä mainitut auttaisivat löytämään aineiston painopisteen selvemmin. (Eskola & Suoranta 1998, 209.) Aineistoa kerätessä ja analysoitaessa on mielestäni huomioitava, etteivät omat ajatukset tai oletukset pääse vaikuttamaan tulkintoihin. Ennen aineiston keruuta en siksi halunnut perehtyä aikaisempiin tutkimuksiin kovinkaan syvästi. Näin varmistan, etteivät muiden tutkimusten tulokset pääse vaikuttamaan analysointiini.

4.2 Aineiston keruu

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija käyttää usein itseään tiedonkeruuvälineenä. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen luonteeseen kuuluu, että tiedot kerätään pienehköltä henkilömäärältä esimerkiksi haastattelulla. Haastattelun tavoitteena on saada selville, mitä henkilöllä on mielessä. Haastattelu on joustava tiedonkeruutapa, kun halutaan saada tietoja ihmisten kokemuksista. Erityisesti avoimessa haastattelussa tutkittava joukko joudutaan rajaamaan, sillä tietojen analysointi on työlästä. (Eskola & Suoranta 1998, 86; Krause & Kiikkala 1997, 104, 106.)

Haastattelu on tiedonkeruumuodoista käytetyimpiä. Erityisesti vapaamuotoisten haastattelumenetelmien käyttö on lisääntynyt laadullisissa tutkimuksissa. Haastattelun etuna on sen vuorovaikutuksellisuus haastateltavan kanssa. Haastattelussa voidaan myös selvittää vastauksia ja syventää saatavaa tietoa. Tehtävänä on välittää kuvaa haastateltavan käsityksistä, kokemuksista, ajatuksista ja tunteista sen mukaan kuin ne tulevat aidosti vastaan keskustelun kuluessa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 194-195.)

Haastattelujen pohjana on hyvä viestintä ja vuorovaikutus. Viestintä eli kommunikaatio ymmärretään tiedonvälitykseksi eli tiedon vaihdoksi ihmisten välillä. Ammatillinen vuorovaiku-

tus on puolestaan vaikuttamista, jakamista, tiedon hankkimista ja asioiden eteenpäinviemistä. Vuorovaikutus on tunteiden ja ajatusten vaihtamista, yhdessä keskustelua, yhdessä tekemistä ja yhdessä olemista. (Vilen, Leppämäki & Ekström 2002, 19, 21-22.) Ennen haastattelua pohdin, millainen olen itse vuorovaikutustilanteissa. Koen, että kuuntelemisen taitoni ovat hyvät haastattelua ajatellen. Ihmiskäsitykseni on, että kaikki ihmiset ovat arvokkaita ja tasa-vertaisia mielipiteineen. Rauhallisen haastatteluilmapiirin luominen ja järjestäminen on mielestäni myös yksi haastattelijan tärkeistä tehtävistä haastattelujen kannalta. Avoin haastatteluilmapiiri tuo haastateltavalle enemmän mahdollisuuksia tuoda itseään esille (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 199-200).

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavat myös tutkimuksen ennakkovalmistelut ennen aineiston keruuta. Tutkijan on ymmärrettävä, millaista aineistoa on tarkoitus kerätä. Tutkija voi esimerkiksi esitellä haastattelukysymykset. (Silverman 2005, 220.) Esitestauksen suoritin esittämällä haastattelun pääkysymyksen opiskelukaverilleni, kuulostellen samalla, millaisia apukysymyksiä kannattaisi haastatteluissa olla mukana.

4.3 Haastateltavien valinta

Koska laadullinen tutkimus on periaatteessa loppumaton, tulee aineiston rajauksen olla mahdollisimman selkeä ja tarkka (Eskola & Suoranta 1998,65). Aineistoni rajaus alkaa haastateltavien valinnalla. Laadullisen työn aineistoon tulevat haastateltavat olen valinnut tarkoituksenmukaisesti tutkimustehtävän ohjaamana.

Opinnäytetyössäni haastateltavien valinnan perusteena on ollut, että haastateltava on ollut mielenterveystyön pakollisten ammattiopintojen ohjatun harjoittelun jaksolla Kainuun maakunta-kuntayhtymän perhepalveluiden tulosityksikön mielenterveystyön yhdellä osastolla vuoden 2005 aikana. Kaikki haastateltavat olivat aloittaneet opintonsa syksyllä 2003. Tarkempia taustatietoja en haastateltavista tarvitse, sillä niillä ei ole vaikutusta siihen, millaiseksi he ovat kokeneet saamansa ohjauksen. Haastateltavia aineistossani on kolme.

4.4 Aineiston hankinta

Aineisto on hankittu avoimella haastattelulla helmi- maaliskuussa 2006 suunnitelman mukaisesti. Avoin haastattelu muistuttaa kaikkein eniten tavallista keskustelua, jossa haastattelijä ja haastateltava keskustelevat tietystä aiheesta ilman tarkkoja kysymyksiä (Eskola & Suoranta 1998, 87). Haastatteluja varten tarvitsin tutkimusluvan Kajaanin ammattikorkeakoulun rehtorilta (liite1). Pyysin myös kirjallisen haastatteluluvan haastateltavilta itseltään henkilökohtaisesti (liite2).

Haastattelupaikkana toimi Kajaanin ammattikorkeakoulun yksi opetusluokka. Paikan valintaan vaikutti, että näin haastateltavat opiskelijat oli helpompi tavoittaa. Haastattelut nauhoitettiin nauhurille kokonaisuudessaan. Haastattelujen pituudet vaihtelivat haastateltavien vastausten mukaan. Osa haastateltavista vastasi pidemmin ja syvällisemmin kuin toiset haastateltavat. Avoimen pääkysymyksen lisäksi haastatteluissa oli käytössä muutamia täydentäviä kysymyksiä, joiden avulla sain lisäaineistoa aiheesta (liite 3).

Haastattelutilanteissa ilmapiiri oli rauhallinen ja rento. Aikaa oli varattu riittävästi. Alkuun joissakin haastateltavissa havaitsi pientä jännittyneisyyttä siitä, miten paljon he uskaltaisivat kertoa. Jännittyneisyys kuitenkin väistyi mielestäni hyvin nopeasti. Uskon saaneeni haastateltavilta loppujen lopuksi hyvin rehellisiä ja avoimia vastauksia. Nauhurin käyttö ei häirinnyt haastattelutilanteissa haastateltavia eikä itseäni. Keskeytyksiä kesken haastattelujen ei tullut.

4.5 Aineiston käsittely ja analyysi

Laadullisen tutkimuksen teko ja analyysi eivät ole välttämättä helppoja, koska analyysivaiheessa ei ole käytössä valmiita tietokoneohjelmia tai vastaavia testejä ja kokeita. Kvalitatiivisen tutkimuksen osalta ei ole yksinkertaista osoittaa tutkimusaineiston totuutta ja todenperäisyyttä. (Silverman 2005, 209-211.)

Päädyin induktiiviseen eli aineistolähtöiseen lähestymistapaan, sillä oletan saavani aineistolähtöisellä ja itselleni avoimella tutkimissuunnalla enemmän tietoa opiskelijaohjauksen kehittämiseen. Hoitotyön tutkimuksen teorialunnit ja muistiinpanot ovat vahvistaneet ajatustani päätyä kvalitatiiviseen tutkimukseen ja induktiiviseen lähestymistapaan. Aineistolähtöinen

analyysi ei vaadi hypoteesia tai ennakoasettamuksia tutkimusaineistolle, vaan aineistoa tarkastellaan hyvin avoimin silmin (Eskola & Suoranta 1998, 19).

Laadullisen tutkimuksen analyysissa on kysymys aineiston saattamisesta sellaiseen muotoon, että se vastaa tutkimusongelmaa. Analyysissa erotellaan raakamateriaalista tutkimusongelman kannalta olennainen tieto. Erottelusta seuraa luokittelua ja korkeampaa informaatiota, josta tehdään lopuksi tulkintoja. (Eskola & Suoranta 1998, 151, 226.)

Aineiston käsittelyn aloitin nauhoitettujen haastattelujen litteroinnilla eli auki kirjoittamisella. Litteroinnin pyrin tekemään heti haastattelun jälkeen ennen seuraavaa haastattelua. Se tapahtui kuuntelemalla nauhoitettua haastattelua sekä samalla kirjoittamalla kaikki kuulemani asiat sanatarkasti. Haastattelujen kuuntelun tarkastin kolmeen kertaan. Litterointi oli varmasti opinnäytetyön yksittäisistä tehtävistä aikaa vievin asia. Litterointi vaatii kuuntelun lisäksi oman ajatuksen hylkäämistä, sillä puhuttu tai kerrottu teksti on hyvin erilaista kuin tavallisesti kirjoitettu kirjakielen teksti.

Litteroinnin jälkeen koodasin saamani haastatteluaineiston. Koodaus on avainasioiden etsimistä aineistosta tutkimusongelman avulla (Silverman 2005, 153). Alkuperäisten ilmausten koodausyksiköksi valitsin lausahduksen, kommentin tai lauseen osan. Koodausyksikkönä en käyttänyt kokonaista lausetta, sillä puhekielessä lauseet voivat olla monen rivin mittaisia ja täynnä erilaisia täytesanoja. Yksittäisiä sanoja en myöskään halunnut etsiä, sillä tutkimukseni lähtee aineistosta käsin, joten en tiennyt tarkkaan, mitä sanoja etsiä. Alkuperäiset ilmaukset, joita aineistossani oli 121, koodasin numeroin.

Alkuperäiset ilmaukset pelkistin selkeämmin hyödynnettäviksi. Aineiston pelkistäminen ja alkuperäisten ilmausten pelkistäminen tarkoittaa, että aineistosta haetaan tutkimustehtävän kannalta olennaisia vastauksia tutkimustehtävän kysymyksiin (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 28). Pelkistettyjä ilmauksia en lähtenyt pelkistysvaiheessa yhdistämään, joten niitä oli sama 121. Pelkistämisen jälkeen aineisto ryhmitellään etsien pelkistettyjen ilmauksien erilaisuuksia ja yhtäläisyyksiä (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 28).

Kategoriolla tarkoitetaan luokkaa, ominaisuutta, ryhmää tai peruskäsitettä (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 68). Eskola & Suoranta (1998, 179) kuvaavat teemoittelua tai kategorointia puolestaan suositeltavana aineiston analysointitapana käytännöllisen ongelman ratkaisemisessa. Näin ollen haastatteluista voi poimia tutkimusongelman kannalta olennaista tietoa. Päädyin käyttämään kategoria-sanaa luokkajaottelussa, koska sanan merkitys vastaa

mielestäni hyvin haluamaani ilmaisevaa asiaa analyysissä. Pelkistetyistä ilmauksista aloin yhdistää alakategorioita, joiden alle pelkistettyjä ilmauksia sijoittui.

Alakategoriat muodostuivat lukemalla useaan kertaan pelkistettyjä ilmauksia. Alakategorioita syntyi kaikkiaan 19 ja ne yhdistyivät viiteen yläkategoriaan. Tämä vaihe on aineistolähtöisessä eli induktiivisessa sisällönanalyysissä on aineiston abstrahointia. Aineiston abstrahointi tarkoittaa samansisältöisten luokkien yhdistämistä, jolloin saadaan yläluokkia tai yläkategorioita (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 29). Yläkategoriat muodostuivat alakategorioita pohjimalla. Yhdistävä kategoria avautui yläkategorioista (liite4). Yhdistävän kategorian kautta sain kuvan tutkimuskysymyksieni vastauksista.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksen tärkein osuus on tutkimustulokset. Tuloksilla haetaan vastauksia ennalta mietittyihin tutkimustehtäviini. Opinnäytetyöni tutkimustuloksiin päädyin tutkimusaineistoni induktiivisella sisällönanalyysillä. Induktiivinen sisällönanalyysi tarkoittaa aineistosta eli haastatteluista lähtöisin olevaa tutkimustapaa, missä aineistosta etsitään avoimesti esille tulleita asioita.

5.1 Hoitotyön opiskelijoiden ohjattua harjoittelua aikaisemmin tutkineet

Sairaanhoitajan työ vaatii monia persoonallisuuden ominaisuuksia. Työhön kuuluu muun muassa opiskelijoiden ohjaus. Ohjaus on mallina olemista ja yhteistyötä. Ohjaus työpaikoilla on myös eräänlaista pr-työtä eli työyhteisön esittelyä ja markkinointia sekä sairaanhoitajan työn markkinointia. Sairaanhoitajan työ on itsensä ajan hermoilla pitämistä. (Peltari 1997, 143.) Edellä mainittu on sairaanhoitajan arkipäivän työtä nyt ja tulevaisuudessa. Ohjaus ja ohjauksen kokeminen on ohjatussa harjoittelussa esillä harjoittelun aikana, mutta vaikuttaa opiskelijan suhtautumiseen ja arvostukseen myös harjoittelun jälkeen.

Aikaisemmin aihetta on tutkittu yliopistotasolla muutamissa tutkimuksissa. Luukka (1998) on tutkinut sairaanhoitajaopiskelijoiden kokemuksia ohjatusta harjoittelusta ja Tanskanen (2005) tutkinut nimenomaan ohjatun harjoittelun laatua ja ohjattua harjoittelua sairaanhoitajaopiskelijoiden vastausten kautta. Salmelan (2004) tutkimuksessa tutkimuksen kohteina olivat niin hoitotyön opiskelijat, käytännönohjaajat kuin ohjaavat opettajatkin. Holopainen (1998) on puolestaan lisensiaattitutkimuksessaan tutkinut terveydenhuollon opettajuutta.

5.2 Hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia ohjauksesta mielenterveystyön harjoittelusta

Opinnäytetyöni avulla haluan selvittää, millaisia mahdollisia kehitysalueita opiskelijaohjaukseen voi liittyä opiskelijan kokemana. Saamissani tutkimustuloksissa korostui hoitotyön opiskelijan kokemus oma-aloitteisesta ohjaukseen hakeutumisesta ohjauksen saamiseksi. Tanskanen (2005, 56, 60,78,80) tutkimuksessa puolestaan sairaanhoitajaopiskelijat korostivat opiske-

lijän omaa vastuullisuutta sekä itseohjautuvuutta oppimisestaan ohjauksen saamiseksi harjoittelujaksolla. Tanskasen mukaan lähes kaikki vastanneet saivat mielestään hyvää ja riittävää ohjausta ohjatussa harjoittelussa. Tutkimuksessa opiskelijat kokivat sen sijaan saavansa palautetta henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisesta huonosti. Opinnäytetyöni tulosten mukaan hoitotyön opiskelijat kokivat saamansa ohjauksen perusopintojen mielenterveystyön ohjatussa harjoittelussa vähäiseksi. Ohjauksen saaminen oli opiskelijan oman aktiivisuuden varassa.

”..henkilökohtaisen ohjauksen osuus jäi mun mielestä aika pieneksi..”

”..ei ehkä hirveenä saanut ohjausta.. Jos kysy, niin kyllä kerrottiin ja oli silleen... Ite piti kysyä kauheen paljon, että sai jotain irti..”

”.. tiivistä ohjausta siellä ei ollu... oli oman aktiivisuuden varassa saiko ohjausta...painotettu vähän liikaa siihen itseohjautuvuuteen..”

Opiskelijoiden ohjatun harjoittelun jakson alkaminen huomioitiin harjoittelupaikkojen toiminnassa ja perehdytyksessä kohtalaisesti (Tanskanen 2005, 61). Saamissani vastauksissa ilmeni myös, että perehdytys harjoittelupaikoilla oli hyvää ja riittävää. Perehdyttämisen tarkoituksena on tutustuttaa hoitotyön opiskelija osastoon ja osaston käytäntöihin. Perehdyttämisen opiskelijat kokivat osana ohjausta.

”..hyvin perehdytettiin osaston toimintaan..”

”..kaks ekaa päivää käytiin ohjaajan kans läpi niitä osaston sääntöjä ja käytäntöjä ja hoitoperiaatteita...”

Ohjatun harjoittelupaikan ohjaajat olivat motivoituneita, sitoutuneita ja ohjausvalmiudet omaavia sekä omassa kuin myös Tanskasen (2005) tutkimuksessa. Opiskelijat toivat esille nimenomaan ohjaajien myönteisen asenteen merkityksen opiskelijan oppimiselle. (Tanskanen 2005, 64, 83.) Haastatteluistani ilmeni, että opiskelijat kokivat lähiohjaajan myönteisenä. Ohjausvalmiudet opiskelijat kokivat ohjauksen kannalta hyviksi ja riittäviksi. Ohjaajilla oli myös opiskelijoiden kokemuksen mukaan monipuolinen koulutus ja kokemus tausta.

”..ohjaajalle minusta semmosta positiivista ulospäin suuntautuneisuutta... tieto-taito kauheesti, toisella aika oli paljon koulutusta ja tämmösiä asioita..”

Tanskasen (2005, 83) tutkimuksen tuloksissa ilmeni, että opiskelijat arvioivat ohjaajien opetussuunnitelman tuntemisen melko huonoksi. Saamissani vastauksissa ilmeni myös, että ohjaajilla oli parantamisen varaa opetussuunnitelman tuntemisessa. Opiskelijat kokivat, etteivät ohjaajat aina ymmärtäneet, että kyseessä voi olla ensimmäinen kokemus mielenterveystyöstä ja mielenterveysasiakkaista.

”..kun sinne osastolle meni, oli vähä öö...Mitä mä teen?”

”..somaattisella jaksolla sä suurin piirtein tiedät tiität mitä sä teet..”

Mielenterveystyön opiskelijaohjaus poikkeaa mielestäni joiltain osin esimerkiksi kirurgisen hoitotyön opiskelijaohjauksesta. Haastatteluissa ilmeni samaa. Mielenterveystyön opiskelijaohjausta ei koeta niin tehtäväkeskeiseksi. Ohjaus perustuukin enemmän asiakastilanteiden reflektointiin ja oman persoonan käytön tukemiseen.

”.. se ei oo mielenterveyspuolella niin tehtäväkeskeistä.. enemmänkin semmosta keskustelua ja ajatustenvaihtoa..”

”.. ei tehä niin käsillä..”

”.. siinä pitää huomioida sitä potilasta ei voi olla niin räikeetä kuin somaattisella puolella..”

Hoitotyön opiskelijat kokivat, että teoriaopetus ja seminaarit ovat mielenterveystyön harjoittelua tukevaa. Teoriatuntien opetuksen opiskelijat kokivat hyödylliseksi ja oikeanlaiseksi mielenterveystyön ohjattua harjoittelua ajatellen. Ohjatun harjoittelun aikana tai harjoittelun jälkeen järjestetään koululla kliiniset seminaaritunnit, joiden tarkoituksena on reflektoida opiskelijoiden kokemuksia ryhmäläisten kesken. Pakollisten ammattiopintojen mielenterveystyön jaksolla seminaareissa oli opiskelijoiden kokemuksen mukaan liian paljon opiskelijoita kerralla paikalla

”.. ne (kliiniset seminaarit) oli ihan avartavia kokemuksia muitten kanssa opiskelijoiden kokemuksia eripaikoista..”

”.. oli paljon ihmisiä silloin, kun käytiin niitä perusjakson seminaareja..”

5.3 Mielenterveystyön opiskelijaohjauksen haasteet ja kehittämisen alueet

Opinnäytetyöni aineistosta selvisi, että hoitotyön opiskelijoiden kannalta kehittämisen alueet löytyvät ohjatun harjoittelun ohjaajan ja ohjaavan opettajan aktiivisuuden parantamisesta. Kehittämisen alueeksi erityisesti hoitotyön opiskelijat kokivat palautteenannon lisäämisen sekä säännöllisyyden harjoittelujakson aikana.

”... tuli sitä palautetta vasta liian myöhään, olisi pitänyt heti alusta pitäen tulla jotain palautetta...”

”... muulloinkin kun vasta kuuden viikon jälkeen loppuarvioinnissa...”

Hoitotyön opiskelijat kokivat, että väli- ja loppuarviontien toteutuminen ja suunnittelu toteutui heikosti. Samaa ilmeni myös Tanskasen (2005, 77) tutkimuksessa, jossa opiskelijat kokivat arviointikeskustelujen säännöllisyyden ja sopimisen toteutuneen huonosti. Opiskelijan mielestä opettajan ja ohjaajien yhteistyö opiskelijan tavoitteiden saavuttamiseksi toteutui myös huonosti.

Opiskelijat kokivat, että opettajan tehtävä on opiskelijan oppimisen ja ohjaamisen tukeminen, opiskelun organisointi harjoittelujaksolla sekä olla opiskelijan reflektoinnin keskustelukumppani. Opettajan tehtäviin koettiin myös kuuluvan säännöllinen tapaaminen opiskelijan kanssa harjoittelujakson aikana. (Tanskanen 2005, 77.) Opinnäytetyöni vastauksissa ilmeni osittain samaa. Opettajan toivottiin erityisesti tuovan omaa tietämystään ja kokemustaan mukaan keskusteluihin.

5.3.1 Reflektointi mielenterveystyön opiskelijaohjauksen haasteena

Mielenterveystyön opiskelijaohjauksen haasteena on, ettei opiskelijaa voida ohjata tehtävä- tai toimenpidekeskeisesti. Mielenterveystyön opiskelijaohjaus vaatii keskusteluja sekä tilanteiden jälkipuintia ja pohdintaa eli reflektointia yhdessä opiskelijan ja ohjaajan kanssa. Haastatteluissa nousivat esille myös opiskelijan ja ohjaajan väliset keskustelut ja tilannereflektoinnit.

”.. tiedonjakoa keskustelemalla semmoisissa, jos tuli jotain tilanteita osastolla, missä ta-
pahtui, missä meni ehkä vähän ymmälleen..”

Pakollisten ammattiopintojen mielenterveystyön harjoittelujaksolla ohjaajalta odotetaan aktiivisempaa lähestymistä. Mielenterveystyön hoitajan persoonakeskeisen toiminnanluonteen vuoksi, opiskelijaohjauksen tulisi kuitenkin olla käytännön läheistä. Hoitotyön opiskelijalle, jolla ei ole kokemusta mielenterveystyöstä, voi olla hämmentävää, mitä psykiatrisilla osastoilla tehdään.

”.. pitäis ainakin tosi käytännön läheisesti selittää niiku opiskelijalle, mitä mielenterveysharjoittelu tai mielenterveystyö on..”

”.. perusjaksolla siellä asiat on uusia, ei ehkä uskalla olla aktiivisesti kysymässä aina kaikkea... tilanteet, mitkä aiheuttaa hämmennystä, alkuvaiheessa ohjaaja vois ottaa asian ensiksi esille..”

Tuloksissa nousi esille keskustelemisen tarve. Opiskelijat kaipasivat rauhoitettuja keskustelujia ja reflektointia ohjaajan kanssa. Opiskelijat kokivat, että ohjaajalle reflektointi opiskelijan kanssa voi olla vaikeaa.

5.3.2 Mielenterveystyön opiskelijaohjauksen kehittämisen alueet

Kehittämisalueina korostui tuloksissani erityisesti palautteen antaminen. Palautetta odotettiin saatavan koko ohjatun harjoittelun jakson ajan, mielellään joka viikko sekä tarvittaessa useammin. Kehitettävä konkreettinen asia oli ohjaajan ja opiskelijan väliset keskustelut. Ehdotuksena ilmeni kerran viikossa pidettävä ohjaus- tai reflektointitunti, joka olisi opiskelijan ja ohjaajan kahden keskeistä aikaa.

”.. tuota niin semmosia ohjaajan ja opiskelijan välisiä keskenään, ihan varataan aika tunti tai 45 minuuttia ja puhua ja keskustella työhön liittyvistä asioista..”

”..ois mahtavaa, jos pystyttäis toteuttamaan harjoittelupaikoilla, että otettas vaikka kerran viikossa sitä keskusteluaikaa..”

Tanskanen tutkimustuloksissa neljäsnes koki saavansa opettajalta huonosti tukea harjoittelujaksolla, mutta suurin osa koki saavansa hyvin opettajan ohjausta tavoitteiden laatimiseksi. Säännöllinen oppimiskokemusten reflektointi yhdessä opettajan kanssa toteutui aika huonosti. (Tanskanen 2005, 76, 80.) Ohjaava opettaja on harjoittelussa ammattikorkeakoulun ja teo-

riaopetuksen edustaja. Opettaja vastaa hoitotyön opiskelijan tukemisesta ja arvioinnista ohjatussa harjoittelusta. Opettajan roolia ajatellen saamissani vastauksissa ilmeni, että opettajan tukea olisi toivottu enemmän.

”.. enempi sitä opettajaa haluaisin nähdä harjoittelupaikoilla ehottomasti..”

”.. ois riittäny, että ois käyty (opettajan kanssa) niitä kokemuksia läpi, vaikka viikottain ois ollu osastotunti tai vastaava..”

Holopaisen tutkimuksessa haastateltavat opettajat kokivat tärkeänä tasavertaisen yhteistyökumppanuuden käytännön työntekijöiden kanssa. Opettajat kokivat näin molemmin puoleisen palautteen kehittävän hoitotyönkoulutusta ja käytäntöä. Haastateltavat opettajat olivat saaneet käytännöstä hoitotyöntekijöiltä konkreettisia esimerkkejä opetukseensa. Tämä puolestaan edisti teorian tiedon ja käytännön integrointia. Opettajien mielestä pelkkä opiskelijoiden ohjaus ohjatussa harjoittelussa ei enää riitä, vaan ohjaus vaatii opettajiltakin syvällisempää tuntemusta käytäntöön. (Holopainen 1998, 87- 88, 90.) Tuloksissani havaitsin erityisen korostuneeksi palautteen saannin vähyyden harjoittelujakson aikana niin ohjaajien kuin opettajienkin puolelta. Myös opettajan asiantuntijuuden esille tuomista odotettiin.

”.. loppuarvioinnissa ja väliarvioinnissa no se verran sain palautetta, missä pitäis petrata..”

”.. palautetta sai lähinnä näissä arviointitilanteissa... muuten palautteen antaminen siellä osastolla, sitä ei ollu..”

Opinnäytetyöni mukaan ohjaajaa ja opettajaa pidetään harjoittelujakson sisällön asiantuntijoina. Heiltä odotetaan myös asiantuntijuuden käyttöä ja esille tuomista. Tuen saamisen kokemus jäi opiskelijoiden mielestä vähäiseksi.

”.. henkilökohtainen opettaja, joka niiku ohjasi, niiku tosi vähän niiku omia mielipiteitään... palautteenantotilanteissakin tosi niukasti anto sitä palautetta..”

”.. ohjaajan tukea ja ohjaaja voi ottaa asioita esille..”

Tanskasen mukaan vastanneet sairaanhoitajaopiskelijat korostivat yhteistyön lisäämistä työelämän ja oppilaitoksen välillä. Tutkimuksessa ilmenee opiskelijoiden ehdotus yhteistyöpäivän järjestämiseen. (Tanskanen 2005, 73.) Yhteistyö on tärkeää kokonaisuuden kannalta. Tu-

loksissani selvisi, että yhteistyö edellyttää aktiivisuutta niin opiskelijoilta, ohjaajilta kuin opettajiltakin.

”..yleistä aktiivisuutta kaipaisin..”

”..ohjaavanopettajan puolesta mitä aktiivisesti osallistuu siihen osastolla käyntiin, ettei opiskelijat ois niiku heitteillä siellä harjoittelupaikoissa..”

Opiskelijoiden mielestä kehitettävää oli ohjaajan ja opettajan aktiivisuus ohjauksessa. Kyseisellä osastolla opiskelijan itseohjautuvuutta oli korostettu, mutta opiskelijat olisivat odottaneet saavansa enemmän ohjausta.

5.4 Yhteenvetoa tutkimustuloksista

Yhteenvetona voidaan myös tulkita, että opiskelijoiden kokemana pakollisten ammattiopintojen mielenterveystyön ohjatun harjoittelun jaksolla hyvää on perehdytys osastoon ja ohjaajien ohjausvalmiudet. Teoriaopetus ennen harjoittelujaksoa saamissani vastauksissa koettiin hyödylliseksi. Näin hoitotyön opiskelijoilla on enemmän ymmärrystä mielenterveydestä ja mielenterveystyöstä. Kliiniset seminaarit olivat harjoittelujakson tukena. Varsinainen ohjauksen opiskelijat kokivat vähäiseksi ja olevan oman aktiivisuuden varassa, mutta omalla aktiivisuudella tarvittavaa ohjausta sai.

Mielenterveystyön pakollisten ammattiopintojen opiskelijaohjauksessa on paljon hyviä puolia, mutta kehitettävääkin. Mielenterveystyössä haasteita opiskelijaohjaukseen tuovat oman persoonan käyttö työssä ja vuorovaikutuksellisuus. Erityisesti saamissani vastauksissa korostuivat kehittämisen alueena ohjaajan ja opiskelijan kahden keskeiset reflektointikeskustelut. Toinen korostunut asia oli opettajan ja ohjaajan aktiivisuuden sekä palautteenannon lisääminen. Opettajalta erityisesti odotettiin tukea, asiantuntijuutta ja säännöllisiä käyntejä harjoittelupaikoilla.

6 TULOSTEN POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Lopputulokset voi olla ennalta odotettu tai yllättävä muutos tai tilanne. Mikäli tulokset ovat yllättäviä tai tuloksia ei synny lainkaan, on lähdettävä etsimään syitä tutkimusprosessista. Tällöin on systemaattisesti käytävä läpi kaikki tutkimuksenvaiheet ja arvioitava, mitä erivaiheissa on tapahtunut. Toisaalta odottamattomat lopputulokset voivat antaa uusia vaihtoehtoja ongelmien ratkaisuun ja tuottaa tutkittavasta asiasta aikaisemmin oivaltamatonta tietoa. (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 124-125.)

Yhteistoiminta malli ohjattuun harjoitteluun – hankkeen kehittämiseksi kannustan lähiohjaajia lisäämään palautteenantoa. Se ei vie ohjaajalta paljoa aikaa, mutta antaa hoitotyön opiskelijalle paljon informaatiota, miten harjoittelujakso on mennyt ja mitä voisi vielä kehittää. Tuloksissani yllättävää oli, että lähiohjaajan ohjaustaitoja pidettiin kaikin puolin hyvänä, vaikka varsinaista ohjausta tuntui olevan hyvin vähän ja niukasti tarjolla. Ohjaukseen kehittämisajatuksena ovat ohjaajan ja opiskelijan kahden keskeiset reflektointikeskustelut suunnitellusti.

Lähiohjaajan tärkein työskentelymenetelmä on ohjauskeskustelut yhdessä hoitotyön opiskelijan kanssa. Ohjauskeskustelun tulisi sisältää ammatillista keskustelua nimenomaan opiskelijan ammatillisuutta tukevana. Ohjauskeskusteluissa vuorovaikutuksella, tasapuolisuudella ja ilmapiiirillä on korostunut merkitys. (Väisänen 1999, 53.)

Ohjaajan tulee ansaita opiskelijan arvostus ja ammatillisuus, jotta ohjausta voi pitää hyvänä. Hyvä ohjaus vaikuttaa pidemmälle ja syvemmälle kuin meneillään olevaan ongelmaan tai tapahtumaan. Opiskelijat ymmärsivät hyvän ohjauksen laaja-alaisena, suunnitelmallisena ja opiskelijan oppimista tulevana. Hyvän ohjauksen toivotaan ohjaavan yhä enemmän itseohjautuvuuteen. (Arasola 2003, 50, 55.) Olen samaa mieltä hyvän ohjauksen kriteereistä. Mielestäni hyvän lähiohjaajan tulee olla tarvittaessa käytettävissä, mutta ennen kaikkea antaa toimia myös omatoimisesti. Opiskelijan tulee ymmärtää, että hän vastaa itse opiskelustaan ja oppimisestaan. Saamissani vastauksissa ilmeni osittain samaa, mutta opiskelijat odottivat ohjaukselta helpompaa saatavuutta.

Ohjaavalle opettajalle hankkeen kautta voi viestittää kehitysideana hoitotyön opiskelijan tarvetta saada opettajan tukea pakollisten ammattiopintojen mielenterveystyön ohjatussa harjoittelussa. Opettajalta odotetaan säännöllisiä käyntejä harjoitteluosastolla. Haastattelemiini hoitotyön opiskelijat kokivat, että ohjaavan opettajan käynnit olivat osastolla satunnaisia ja

määrältään vähäisiä. Opiskelijat toivat haastattelussa esille, että esimerkiksi kuuden viikon harjoittelussa väliarviointi toteutui vasta harjoittelujakson lopulla toiseksi viimeisellä viikolla. Näin opiskelijalle jäi liian vähän aikaa kehittyä lisää harjoittelun aikana.

Tuloksissa minua hämmästytti, kuinka positiivisena loppujen lopuksi oppilaitoksen järjestämät kliiniset seminaarit koettiin. Ymmärrän hyvin, että kliiniset seminaarit olisivat palvelleet hoitotyön opiskelijoita vieläkin paremmin, mikäli ne järjestettäisiin pienemmissä ryhmissä. Tämä on toki opettajien resurssikysymys.

Tanskasen (2005, 86-87) johtopäätöksinä oli, että oppilaitosten ja työelämän yhteistyötä on lisättävä ohjatun harjoittelun kehittämiseksi. Laadunvalvontaa tulisi kehittää yhteistyössä. Harjoittelupaikoilla tulisi olla opiskelijoiden kirjallinen opetus- ja perehdyttämiskansio. Ohjaajilla on liian vähän tietoa opetussuunnitelmasta ja edeltävistä teoriaopinnoista. Resursointia ohjatun harjoittelun kehittämistyöhön tulisi lisätä.

Salmelan (2004, 102) tutkimuksessa opiskelijat kokevat opiskelijaohjauksen ongelmina: ohjauksen kuormittavuuden ohjaajien näkökulmasta, ohjaus ei perustu vapaaehtoisuuteen, eri työvuorot ohjaajien kanssa, aina ei jaksaneutua ohjaukseen ja erikoisala, joka on vieras opiskelijoille. Positiivisina opiskelijat pitävät ohjaajien motivoitumista ohjaamiseen ja monipuolisia oppimismahdollisuuksia. Opiskelijat kokevat tarvetta pidempiin harjoittelujaksoihin, yhteistyön lisäämistä opettajien kanssa ja tarvetta ohjaajien koulutukseen liittyen opiskelijaohjaukseen. Tutkimustulosteni avulla sain kuvan, etteivät opiskelijat kaipaa lähiohjaajille välttämättä lisää koulutusta, sillä ohjausvalmiuksia pidettiin hyvinä ja riittävinä.

Tuloksiani pohtiessa mieleen tulee, kuinka omat ennakkokäsitykseni olisivat voineet vaikuttaa tuloksiin. Uskon, että olen pystynyt arvioimaan ja tulkitsemaan vastauksia hyvin avoimesti. Itsekin hoitotyön opiskelijana tuloksiin varmasti vaikutti halu kehittää opiskelijaohjausta opiskelun kannalta mahdollisimman tehokkaaksi ja opiskelijaystävälliseksi. Tuloksissa tämä näkyy mielestäni siten, että olen löytänyt aineistosta opiskelijaa harmittavat epäkohdat ja kehittämisaalueet, jotka voisivat parantaa ohjattua harjoittelua. Tuloksiin olen pyrkinyt tuomaan esille myös asiat, jotka ovat hyvin kyseisessä ohjatun harjoittelun jaksossa.

Omat johtopäätökseni opinnäytetyön tuloksista on, että pakollisten ammattiopintojen mielenlinterveystyön ohjatun harjoittelun ohjaus koetaan olevan opiskelijan oman aktiivisuuden varassa. Ohjausta saa harjoittelussa, mikäli itse sitä aktiivisesti pyytää. Itseohjautuvuutta painotetaan koulutuksen tässä vaiheessa entistä enemmän myös harjoittelupaikoilla.

Kehittämistarpeista tuloksena on korostunut tarve opiskelijan palautteen saantiin ja reflektointikeskusteluihin ensimmäisen mielenterveystyön ohjatun harjoittelun jaksolle. Palautteenannon opiskelijat odottivat olevan spontaanimpaa. Kun mielenterveystyö ei ole niin konkreettista käsillä tekemistä kuin somaattinen hoitotyö, kehittämistarpeena koetut reflektointikeskustelut olisivat mielenterveystyön sisäistämisen kannalta olennaisia.

Opinnäytetyössä havaitsin mielenterveystyön olevan opiskelijoiden kannalta vaikeammin lähestyttävä harjoittelujakso kuin esimerkiksi aikaisemmat harjoittelujaksot vuodeosastoilla tai lasten parissa. Opiskelijoilla ei ole tietoa ja varmuutta, mitä mielenterveystyön osastoilla tehdään. Epävarmuus mielenterveystyön osastolla toimimisesta lisää tarvetta mielenterveystyön pakollisten ammattiopintojen jaksolla opiskelijan ohjaamiseen.

Johtopäätöksenä havaitsin hoitotyön opiskelijoiden olevan tyytyväisiä pakollisten ammattiopintojen mielenterveystyön harjoittelujaksolla valitsemaansa osastoon. Osasto tuki mielenterveystyön ohjatun harjoittelun tavoitteita. Johtopäätöksenä voin todeta myös, että mielenterveystyön opiskelijaohjaus koetaan haasteellisena ja tarpeellisena.

7 POHDINTA

Arasolan tutkimuksessa ammattikorkeakouluopiskelijat tiedostivat, ettei ohjaus synny automaattisesti tai suunnittelemattomasti. Tutkimuksessa ilmeni myös oppilaitoksen järjestyneisyyden merkitys ohjauksen toimivuuden kannalta. Oppilaitoksen tulee siis panostaa ohjaukseen ja ohjauksen kehittämiseen. (Arasola 2003, 49.) Opiskelijaohjauksen kehittäminen tukee mielestäni myös yleisesti hoitotyön kehittämistä. Opiskelijat tulevana ammattilaisina tuovat hoitotyön arkeen uutta tietoa soveltaen sitä käytäntöön sekä aikaisemmin oppimaansa tietoon. Näin opiskelijat voivat tarjota työyhteisölle paljonkin uutta ja kehitettävää.

Luukan (1998, 78, 80-81) tutkimuksessa hoitotyön opiskelijat pitivät erittäin tärkeänä asiana, että he itse kriittisesti arvioivat omaa toimintaansa kyseisessä ohjatussa harjoittelussa hyödyntäen aikaisemmin oppimaansa hoitotyöstä sekä sitä, että opiskelijat keskustelivat yhdessä kokemuksistaan. Edellä mainitut tärkeät asiat ovat yhteydessä kokemukselliseen oppimiskäsitykseen, jossa korostetaan kriittistä itse arviointia ja oman kokemuksen reflektointia. Tutkimuksessa merkittävänä asioina pidettiin opiskelijan omaa motivaatiota sekä sitä, että opiskelijat saattoivat toimia eettisesti oikein hoitaessaan potilaita/asiakkaita. Nämä asiat korostuvat ja olivat yhteydessä itseohjautuvaan oppimiskäsitykseen, jossa painotetaan opiskelijan sisäistä motivaatiota, itsenäisyyttä ja vastuun kantamista omasta opiskelustaan.

Opinnäytetyöni tuloksista voin todeta, että itseohjautuvuutta korostetaan paljon erityisesti harjoittelupaikoilla. Tuleekin mieleen, huomioiko Kajaanin ammattikorkeakoulu itseohjautuvuutta tarpeeksi opiskelijan oppimista suunniteltaessa oppilaitoksessa. Jäin pohtimaan, tuleeko itseohjautuvuus yllätyksenä opiskelijoille harjoittelujaksolle mennessä. Vai onko itseohjautuvuuden korostumisen taustalla ohjaajien ajan puute harjoittelupaikoilla?

Opinnäytetyöni tuloksissa korostui reflektointi. Tilannereflektointi onkin mielestäni tehokas oppimisen välinen mielenterveystyössä, jossa oppimistilanteet ovat usein asiakkaan kanssa vuorovaikutustilanteita. Alkuun reflektointi voi olla opiskelijalle yksinään hyvinkin vaikeaa ja ahdistavaa. Silloin kokeneen ohjaajan kanssa keskustelu on erityisen tärkeää. Reflektoinnin tarkoitus mielestäni on, että opiskelija arvioi sekä pohtii oppimaansa ja kokemaansa tilannetta.

7.1 Opinnäytetyön luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden pääasiallinen kriteeri on tutkija itse, siksi luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusaineistoa (Eskola & Suoranta 1998, 211). Olen kuitenkin huomannut kirjallisuudesta muutamia seikkoja, joita kutsutaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteereiksi. Eskola & Suoranta (1998, 212) kuvaa luotettavuuden uskottavuuden kriteerin tarkoittavan, että tutkija tarkastelee vastaavatko hänen käsitteellistyksensä ja tulkintansa tutkittavien käsityksiä. Työssäni olen tarkastellun uskottavuuden kriteeriä pitkään. Uskon, että tulosteni tulkinnat vastaavat myös haastateltavieni käsityksiä.

Tutkimuksen siirrettävyyden kriteeri tarkoittaa, että tutkimustulokset ovat siirrettävissä yleiseen tutkimustietoon, vaikka yleistykset eivät ole laadullisessa tutkimuksessa mahdollisia (Eskola & Suoranta 1998, 212-213). Tutkimukseni tulokset ja johtopäätökset ovat siirrettävissä hyödyttämään käytäntöä, mutta eivät ole yleistettäviä. Aineistoni perustuu haastateltavien yksilölliseen kokemukseen ensimmäisestä mielenterveystyön ohjatusta harjoittelusta ja sen ohjauksesta.

Varmuutta laadulliseen tutkimukseen lisätään ottamalla mahdollisuuksien mukaan huomioon tutkimukseen ennustamattomasti vaikuttavat tekijät (Eskola & Suoranta 1998, 213). Ennalta pohdin opinnäytetyöhöni vaikuttavia tekijöitä. Pohdin esimerkiksi, miten omat käsitykseni ja kokemukseni ensimmäisestä mielenterveystyön ohjatusta harjoittelusta vaikuttavat tutkimustuloksiin. Olen kuitenkin tehnyt kyseisen harjoittelujakson eri ammattikorkeakoulussa eri paikkakunnalla. Uskon, että olen pystynyt katsomaan tutkimusaineistoani puolueettomasti. Minun on kuitenkin täytynyt tietoisesti paneutua olemaan tutkija, ei opiskelija, jottei työstäni tulisi subjektiivista.

Vahvistettavuuden kriteeri tarkoittaa, että tehdyt tulkinnat saavat tukea toisista vastaavanlaisista tutkimuksista (Eskola & Suoranta 1998, 213). Vastaavanlaisia tutkimustuloksia kuin tekemäni, ovat saaneet myös aikaisemmin aihetta tutkineet. Perehtyessäni aikaisempiin tutkimuksiin, havaitsin, että tutkimusmetodista riippumatta tutkimustulokset ovat olleet vastaavanlaisia.

Laadullinen teksti on pätevää, kun sillä saadaan tietoa ilmiöstä ja asioista, joista oli alun perin tarkoituskin saada tietoa. Luotettavuus ilmenee laadullisessa tutkimuksessa tutkimusprosessin toteuttamisessa. Kun laadullisen tutkimuksen luotettavuudessa tutkimusprosessilla on

suuri painoarvo, on merkittävää kuvailla tutkimusprosessin vaiheet tarkasti ja mahdollisimman yksityiskohtaisesti. (Krause & Kiekkala 1997, 72.) Tässä tutkimuksessa olen huomionnut pätevyuden tarkalla kirjoittamisella opinnäytetyöhöni. Tutkimustehtävän pohjalta on toteutettu haastattelu ja haastattelujen perusteella tehty sisällönanalyysi, analyysin olen avannut tutkimustuloksiin. Luotettavuutta heikensi, että olen tehnyt sisällönanalyysin yksin. Analyysissä on vain minun löytämiäni tuloksia.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavat monet eri tekijät kuten haastattelun laatu ja tarkoituksenmukaisuus. Haastatteluaineiston valinnassa tulee noudattaa tarkoituksenmukaisuusperiaatetta eli haastateltavat valitaan tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimustehtävän mukaan. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on saada haastateltavilta omaa näkemystä ja kokemusta kyseisestä asiasta. Tutkija puolestaan laatii haastattelukysymykset sen pohjalta, mitä tietoa haluaa tutkittaviltaan saada. Haastattelun laatua ja luotettavuutta parantaa, että haastattelu litteroidaan niin nopeasti kuin on mahdollista. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 185; Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 216- 217.) Työssäni olen mielestäni saanut hyvin toteutettua tarkoituksenmukaisuusperiaatteen. Haastateltavat ja haastattelukysymykset oli valittu tutkimustehtävän tarkoituksen mukaan. Litteroinnin pyrin tekemään myös pian haastattelujen jälkeen ennen seuraavaa haastattelua.

Haastattelutilanteissa haastateltava oli hoitotyön opiskelija ja itse olin haastattelija, mutta myös opiskelija. Pohtiessani tämän vaikutusta haastatteluihin ja sitä kautta myös tuloksiin, uskon sen tuoneen haastatteluihin lisää avoimuutta. Tunnelmaltaan haastattelutilanteet olivat kaikkien osalta luontevat ja luotettavat.

7.2 Opinnäytetyön eettisyys

Tutkimusta tehdessä tutkijan on muistettava tutkittavien ja saadun tutkimusaineiston hienotunteisuus ja arkaluoteisuus. Jokaiselle tutkittavalle tai haastateltavalle on annettava riittävä tietoa, mihin ja miten aineistoa käytetään. Tutkittavalle on myös tarjottava riittävä informaatiota tutkimuksen luonteesta ja tavoitteista. (Eskola & Suoranta 1998, 55-59.) Haastateltaville tarjosin tietoa, mihin haastattelumateriaalia tullaan käyttämään ja teimme kirjallisen sopimuksen haastatteluun suostumisesta sekä haastattelujen käyttötarkoituksesta (liite 2). Pyrin työssäni aineistonanalyysia tehdessäni miettimään, mitä tietoja aineistosta todella tarvitsen. Työni sisältöön vaikutti myös toimeksiantajani kanssa tehty toimeksiantosopimus (liite5).

Kvalitatiivinen tutkimus poikkeaa jo lähtökohdiltaan kvantitatiivisesta tutkimuksesta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tavoitteena ei ole yleistää tutkimustietoa. Kvalitatiiviseen tutkimukseen osallistuvat edustavat haastatteluissa itseään. Tutkimuksen tulokset on esitettävä siinä muodossa, että tutkittavan ulkopuoliset tahot eivät pysty tunnistamaan. Kvalitatiivisen tutkimuksen eettisyydessä on kyse tutkittavan kokemuksellisuuden ainutlaatuisuudesta. (Perttula 1996, 88- 89, 95.)

7.3 Jatkotutkimusajatukset

Kvalitatiivinen analyysi johtaa usein uusien ongelmien jäljille. Jatkotutkimusajatukseksi mieleeni heräsi ajatus saada tietoa siitä, millaisiksi hoitajat eli lähiohjaajat kokevat omat ohjausvalmiutensa. Mielestäni olisi tärkeää tietää, kokevatko lähiohjaajat osaavansa ohjata ja arvioida hoitotyönopiskelijaa ensimmäisen mielenterveystyön ohjatun harjoittelun jaksolla. Lisäksi samalla selviäisi, millaisia koulutustoiveita lähiohjaajilla olisi.

Toinen jatkotutkimuksen kohde voisi olla, millaisia odotuksia hoitotyön opiskelijoilla on ensimmäisestä mielenterveystyön ohjatusta harjoittelusta ja ohjauksen sisällöstä. Opinnäytetyössäni selvisi, että teoriaopetus tukee mielenterveystyön ohjattua harjoittelua. Mieltäni jäi kuitenkin askarruttamaan, mitä hoitotyön opiskelijat odottavat kyseisen jakson ohjatusta harjoittelusta ennen harjoittelun varsinaista aloittamista. Tämä olisi tärkeää selvittää, koska jos odotukset ovat kovin erilaisia kuin käytäntö, niin suhtautuminen mielenterveystyöhön voi jäädä vääränlaiseksi. Pakollisten ammattiopintojen mielenterveystyö ohjatun harjoittelun odotuksia voisi tietysti selvittää myös lähiohjaajilta.

7.4 Yleinen pohdinta

Opinnäytetyön tekoprosessi antoi minulle lisää ymmärrystä ja kokemusta hoitotyön kehittämiseen ja tutkimustyön tekemiseen. Ilman rakentavia opinnäytetyöhön liittyviä teoriaopintoja työn tekeminen olisi ollut mahdotonta. Hoitotyön kehittäminen ja tutkimustyökin kuuluvat tänä päivänä yhä enemmän sairaanhoitajan työn arkeen. Opinnäytetyön avulla tiedän saaneeni valmiuksia sairaanhoitajan työn vaatimuksiin. Opinnäytetyön raportti selkeyttää,

mitä tutkimusraportin tulee sisältää ja miten paljon asioita raportin kirjoittaja joutuu miettimään ja pohtimaan.

Opinnäytetyön tekeminen yksin oli mielestäni minulle sopiva ratkaisu. Työparin kanssa tehdessä uskon ajatustenvaihdon toisen kanssa tuovan lisää avaruutta työhön, mutta parien tulisi tuntea toisen työskentelytavat jo etukäteen. Elämäntilanteeni kannalta yksin opinnäytetyön tekeminen oli mielekästä. Ohjausta sain hyvin itselleni riittävän määrän.

Tutkimustyön ohjausta tarvitsevat tutkimustyötä tehdessä niin aloittavat kuin jo pidemmällekin tutkimustyötä tehneet. Ohjauksen edellytyksenä on, että ohjaaja ymmärtää tutkimuksen vaiheikkuuden ja haasteet. Häneltä myös odotetaan, ettei ohjaaja vaadi ohjattavaltaan kaikkien tutkimusmenetelmien hallintaa, mutta vaatii myös tutkimukselle tietynlaista tasoa. (Pauonon & Vehviläinen-Julkunen 1997, 255.)

Haastavinta opinnäytetyössä oli saada kirjoittaminen alkuun. Lisäksi ongelmia toi uusi opinnäytetyön kirjoituspohja, jonka käyttöön en juuri saanut ohjausta ennen työn aloittamista. Toivon tulevaisuudessa asiaan kiinnitettävän huomioita. Pohjaa voisi käyttää myös muissa kirjallisissa töissä.

Opettavaisinta opinnäytetyössä oli perustelujen tarkka kirjoittaminen työhön. Lauseita ja väitteitä ei voida kirjoittaa ilman tukevia perusteluja. Kirjallisuutta ja aikaisempia tutkimuksia lukiessani huomasin niissä olevan paljon väitteitä ilman perusteluja. Lukijalle jää tuolloin herkästi kuva, että kaikki väitteet ovat kirjoittajan omaa mielipidettä tai ajatusta. Perustelut ovat tärkeä osa tutkimusraporttia. Perusteluja tarvitaan myös sairaanhoitajan arjen potilastyössä selkeyttämään, miksi joku asia on näin.

Pelttarin (1997, 226) tutkimuksen yhteenvedossa hoitajan työssä tarvitaan tavanomaisen hoitotyön lisäksi muun muassa ohjaus- ja neuvontavalmiuksia sekä yhteistyö- ja kulttuurivaatiimuksia. Tärkeitä tämän päivän vaatimuksia ovat myös vaikuttamisen valmiudet ja kehittymis- ja kehittämisvalmiudet.

Pohtiessani yleensä ohjausprosessia, tein sitä selkeyttämään kuvion, joka voisi toimia ohjatun harjoittelun runkona (liite 6). Havaitsin opettajan osallistumisen kuuluvan moneen asiaan ohjatussa harjoittelussa, kuten alkukeskusteluun tavoitteista ym., väliarviointiin ja loppuarviointiin. Lisäksi opettaja on vetäjänä harjoitteluun liittyvissä kliinisissä seminaareissa. Jäin miettimään kuitenkin, voisiko opettaja osallistua enemmän. Haastatteluissani tuli ilmi tarve

opettajan tapaamiseen ohjatun harjoittelun aikana useammin. Mielestäni yhteydenotto tai tapaaminen opiskelijan kanssa kerran viikossa voisi tuoda tukea ja turvallisuuden tunnetta opiskelijan harjoittelujaksolle.

Lähiohjaaja osallistuu ohjatun harjoittelun ohjaamiseen harjoitteluyksikön puolesta. Ohjauksen lisäksi lähiohjaajan tulee muistaa palautteenannon merkitys opiskelijalle. Opiskelijalta puolestaan odotetaan aktiivisuutta palautteen ja ohjauksen hakemisessa. Itseohjautuvuutta voitaisiin mielestäni korostaa koulutuksen alkuvaiheessa entistä enemmän. Ohjatun harjoittelun toteutumisesta, teoriaopintojen hyödyntämisestä ja monipuolisesta oppimisesta vastaa loppujen lopuksi opiskelija itse.

Hoitotyön koulutus on muuttunut avoimemmaksi kuin aikaisemmin. Oppimista luokkatilan ulkopuolella on nykyään enemmän. Nykyinen koulutus tarjoaa yhteisiä ohjattuja ja suunnitelmallisia reflektointitilanteita ja kirjallisia töitä, jotka ohjaavat opiskelijaa pohtimaan oppimistaan syvällisesti ja monipuolisemmin kuin täysin opettajan vetämä opetus. Tämä lisää hoitotyön opiskelijan kannalta oppimisen kokemuksellisuutta, mielekkyyttä ja tarkoituksen mukaisuutta. (Tossavainen & Turunen 1999, 15.)

Itseohjautuvuuden merkitys on korostunut sosiaali- ja terveysalalla. Itseohjautuvuuden avulla opiskelijalle tarjotaan opiskeluun merkitystä, laatua oppimiseen ja välineitä tulevaisuudessa työelämässä menestymiseen (Lyyra 1999, 24). Itseohjautuvuuden lisääntymisen olen havainnut erityisen korostuneeksi siirtyessäni toisesta ammattikorkeakoulusta Kajaanin ammattikorkeakouluun. Itseohjautuvuuteni sisäistämisestä on ollut erityisen paljon hyötyä myös opinnäytetyötä tehdessäni. Olen pystynyt suunnittelemaan opinnäytetyöni tekemisen omien voimavarojeni mukaisesti hyödyntäen opettajan ohjausta yksilöllisesti tarvitsemallani tavalla.

Tutkimustuloksista uskon olevan hyötyä Yhteistoimintamalli ohjattuun harjoitteluun – hankkeeseen. Hankkeen tarkoituksena on laatia toimintakäsikirja ohjattuun harjoitteluun. Toivon erityisesti, että käsikirjassa huomioitaisiin palautteenannon merkitys opiskelijalle ja säännölliset keskustelut lähiohjaajan kanssa. Edellä mainitut toiveet ovat varmasti soveltuvia myös Perhepalveluiden muillekin harjoitteluyksiköille.

Opinnäytetyö tuki mielenterveystyön asiantuntijuuttani syventäen tietämystäni mielenterveystyön hoitajan toiminnan persoonakeskeisyydestä ja ohjaamisen haasteista. Reflektoinnin merkitys on erityisesti mielenterveystyössä korostuva asia. Olen itse käynyt vaihtoehdoisen ammattiopintojen ja perusopintojen myötä yhteensä kolme eri mielenterveystyön ohjattua

harjoittelua kolmessa eri työyksikössä. Oma reflektointitaitoni on nyt aivan erilainen kuin ensimmäisen harjoittelujakson aikana. Mielenterveystyötä oppii ehkä parhaiten reflektoinnin kautta.

Tulevaisuudessa uskon työstäni olevan hyötyä tutkimustyön ymmärryksen kautta, mutta ennen kaikkea työelämässä. Toivon voivani hyödyntää työelämässä asiantuntijuuteni kasvamista opiskelijaohjauksessa ja saavani toimia opiskelijoiden ohjaajana mahdollisimman paljon. Kiinnostukseni opiskelijaohjaukseen, sen kehittämiseen ja laadukkaaseen toteuttamiseen lisääntyi opinnäytetyötä tehdessäni.

LÄHTEET

- Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351. 4§ Ammattikorkeakoulujen tehtävät.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ammattikorkeakoululaki> 2.6.2006
- Arasola, E. 2003. Ammattikorkeakouluopiskelijan käsityksiä hyvästä ohjauksesta. Pro gradu-tutkielma. Helsinki: Helsingin Yliopisto.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 2. Painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Harju, E. & Väättäin, P. 1999. Hoidonopettajat tutoreina terveys- ja sosiaalialan koulutuksessa. Teoksessa K. Tossavainen & H. Turunen (toim.) Terveys- ja sosiaalialan opiskelijoiden ohjaamisesta ammattikorkeakoulussa. Tampere: Tammer - Paino Oy. 33-48..
- Heinonen, N. 2003. Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu. Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteista.2003:22.Helsinki.
<http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/documents/1617/index.htx> 1.11.2005
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopiston kirjapaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P & Sajavaara. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Holopainen, A. 1998. Terveystieteiden opettajuuden sisältö ja merkitys. Licensiaattitutkimus. Kuopio: Kuopion Yliopisto.
- Kajaanin ammattikorkeakoulun opinto-opas 2003-2004. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Krause, K. & Kiikkala, I. 1997. Hoitotieteellisen tutkimuksen peruskysymyksiä. Hygieia. 1.-2. painos. Tampere: Tammer-paino Oy.
- Lahti, P. 1996. Mielen terveyden menu. Porvoo: WSOY:n graafiset laitokset.
- Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2003. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Jauhonen, S. & Nikkonen, M.(toim.) 2. Painos. Juva: WSOY. 21-43.
- Linnainmaa, P. 1996. Parsen teoria, catering- teoria ja Hustedin eettinen päätöksentekomalli hoitotyön käytännössä. Teoksessa Teoriaa käytännössä. Munnukka, T. & Kiikkala, I. (toim.) Tampere: Tammer-paino oy.
- Luukka, K. 1998. Sairaanhoitajaopiskelijoiden arviointi hoitotyön käytännön opiskelusta. Licensiaattitutkimus. Kuopio: Kuopion Yliopisto.

- Lyyra, M-L. 1999. Terveys- ja sosiaalialan opettajien näkemyksiä opiskelijoiden itseohjautuvuudesta ja siihen tukemisesta. Teoksessa K. Tossavainen & H. Turunen (toim.) Terveys- ja sosiaalialan opiskelijoiden ohjaamisesta ammattikorkeakoulussa. Tampere: Tammer - Paino Oy. 18-28.
- Munnukka, T. 1996. Oppiminen omaohjaajaksi ja sairaanhoidon opiskelijoiden ohjaus ohjaajien kokemana. Artikkelit. Hoitotyön vuosikirja 1996. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Oinonen, I. 2000. Harjoittelun ohjaus hoitotyön koulutuksen eri vaiheissa. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisusarja. 2000. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Opetusministeriö. 2001. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Opetusministeriön julkaisu 7.9 2001. Helsinki.
- Paunonen, M & Vehviläinen- Julkunen, K. 1997. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva: WSOY.
- Pelttari, P. 1997. Sairaanhoidajan työn nykyiset ja tulevaisuuden kvaifikaatiovaatimukset. Stakesin tutkimuksia/ 80. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Perttula, J. 1996. Ihmistieteiden tiedonmuodostus ja tutkimusetiikka. Teoksessa Alttiiksi asettumisen etiikka: Laadullisen tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Palmroth, A & Nurmi, I. (toim.). 2. painos. Jyväskylä: Kopi- Jyvä Oy.
- Piha, J. 2000. Osastohoito. Teoksessa E. Räsänen, I. Moilanen, T. Tamminen & F. Almqvist (toim.) Lasten- ja nuorisopsykiatria. 2. Painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 335-340.
- Raij, K. 1996. Hoitotyön teoria välineenä kliinisessä hoitotyössä. . Teoksessa Teoriaa Käytännössä. Munnukka, T. & Kiikkala, I. (toim.) Tampere: Tammer-paino oy.
- Räsänen, E. 2000. Mielialahäiriöt ja itsetuhokäyttäytyminen. Teoksessa E. Räsänen, I. Moilanen, T. Tamminen & F. Almqvist (toim.) Lasten- ja nuorisopsykiatria. 2. Painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 191-204.
- Räsänen, E. & Tamminen, T. 2000. Ehkäisevä mielenterveystyö. Teoksessa E. Räsänen, I. Moilanen, T. Tamminen & F. Almqvist (toim.) Lasten- ja nuorisopsykiatria. 2. Painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 366-370.
- Salmela, M. 2004. Sairaanhoidajaopiskelijoiden hoitamisen taidot ja niiden opetus ammattikorkeakouluissa. Opiskelijoiden, opettajien ja ohjaajien arviot. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C, osa 213. Turku: Painosalama oy. 2004.
- Silverman, D. 2005. Doing Qualitative research. 2. Edition. Great Britain, Trowbridge Wiltshire: The Cromwell Press Ltd.
- Tamminen, T. 2000. Pienten lasten ja varhaisen vuorovaikutuksen psyykkiset häiriöt. Teoksessa E. Räsänen, I. Moilanen, T. Tamminen & F. Almqvist (toim.) Lasten- ja nuorisopsykiatria. 2. Paino. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 168-170.
- Tanskanen, K. 2005 Ohjatun harjoittelun laatu. Kyselytutkimus sairaanhoidajaopiskelijoille. Pro gradu- tutkielma. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Tossavainen, K. & Turunen, H. 1999. Neuvojusta oppimisen ohjaajaksi –ohjaamiskäytännöt tarkoituksenmukaisiksi. Teoksessa K. Tossavainen & H. Turunen (toim.) Terveys- ja sosiaalialan opiskelijoiden ohjaamisesta ammattikorkeakoulussa. Tampere: Tammer - Paino Oy. 8-17.

Vehviläinen, S. 2001. Ohjaus vuorovaikutuksena. Helsinki: Yliopistopaino.

Vilen, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2002. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. Juva: WSOY.

Väisänen, K. 1999. Hoitotyön opiskelijoiden toiveet opettajatutoroinnista opiskelun alkuvaiheessa. Teoksessa K. Tossavainen & H. Turunen (toim.) Terveys- ja sosiaalialan opiskelijoiden ohjaamisesta ammattikorkeakoulussa. Tampere: Tammer - Paino Oy. 49-65.

Yhteistoimintamalli ohjattuun harjoitteluun. 2005. Laatinut Sirkka-Liisa Niskanen. Projektisuunnitelma. Kajaani: Kajaanin ammattikorkeakoulu

Maarit Rajatalo
Jokirannantie 4 b 8
88300 Paltamo
P: 040-7272909
@: STH3SBMaaritR@kajak.fi

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

2.3.2006

Rehtori Arto Karjalainen
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Ketunpolku 3 (PL 52)
87101 Kajaani

HAASTATTELULUPAHAKEMUS OPINNÄYTETYÖTÄNI VARTEN

Olen sairaanhoitajaopiskelija ja teen opinnäytetyötä aiheesta hoitotyönopiskelijoiden kokemuksista ohjatunharjoittelun ohjauksesta mielenterveystyön perusopintojen jaksolla.

Opinnäytetyötäni varten tarkoitukseni on haastatella kolmea hoitotyönopiskelijaa, jotka ovat olleet vuoden 2005 aikana mielenterveystyön perusopintojen harjoittelujaksolla Kainuun maakuntakuntayhtymän sosiaali- ja terveysalan perhepalveluiden yksikön osastolla 11. Opinnäytetyöni liittyy osana Kajaanin ammattikorkeakoulun hanketta Yhteistoimintamalli ohjattuun harjoitteluun.

Toteutan aineiston keruun avoimella haastattelulla, jotka nauhoitetaan ja kirjoitetaan auki analysointia varten. Haastateltavien henkilöllisyys ei tule työssäni esille.

Nyt ystävällisesti pyydän suostumustanne haastattelujen toteuttamiseen.

Maarit Rajatalo
Hoitotyönopiskelija
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Sirkka-Liisa Niskanen
Yliopettaja
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Yhteistoimintamalli ohjattuun harjoitteluun – hanke

Hyvä hoitotyönopiskelija

Olen sairaanhoitajaopiskelija Maarit Rajatalo Kajaanin ammattikorkeakoulusta ja teen opin-
näytetyötä aiheesta

**Hoitotyönopiskelijoiden kokemuksia ohjauksesta mielenterveystyön ensimmäisellä
ohjatun harjoittelun jaksolla.**

Tavoitteenani on saada tietoa, millaisia kokemuksia opiskelijoilla on ohjatusta harjoittelusta
sekä millaisia kehittämistarpeita mahdollisesti on opiskelijaohjaukseen.

Haastattelu on tarkoitettu ammattikorkeakoulun hoitotyönopiskelijoille, jotka ovat vuoden
2005 aikana toimineet harjoittelussa perhepalveluiden osastolla 11. Haastateltavien henkilö-
lisyys, ikä, sukupuoli tai tarkka tutkintonimike ei tule työssäni esille. Haastattelut toteutetaan
helmi-maaliskuussa 2006. Opinnäytetyöni liittyy Kajaanin ammattikorkeakoulun ja KASS:n
Perhepalveluiden yksiköiden yhteiseen projektiin Yhteistoimintamalli ohjattuun harjoitte-
luun.

Toivon siis avointa yhteistyötä.

Lämmin kiitos

Mikäli sinulla on jotain kysyttävää, voit ottaa yhteyttä

Maarit Rajatalo p:040-7272909 tai e-mail: STH3SBMaaritR@kajak.fi

Suostun haastatteluun:

Päivämäärä: ____ . ____ . 2006

Allekirjoitus ja nimenselvennys: _____

HAASTATTELUN KYSYMYKSET

Millaisia kokemuksia sinulla on perusopintojen mielenterveystyön harjoittelun ohjauksesta?

MAHDOLLINEN APUKYSYMYSLISTA HAASTATTELUUN

- Saitko tarpeeksi ohjausta ja tukea, millaista ohjausta olisit halunnut enemmän?
- Millaisia erityispiirteitä koet olevan mielenterveystyön opiskelijaohjauksessa?
- Millaista aikaisempaa kokemusta sinulla oli mielenterveystyöstä?
- Miten koit koulun kliiniset seminaarit?
- Millainen perehdytys mielestäsi oli?
- Miten sait palautetta? Millaiseksi koit arvioinnin?
- Miten kuvaisit ohjaajien ohjausvalmiuksia kyseisen jakson opiskelijaohjaukseen?

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALAKATEGORIA	YLÄKATEGORIA	YHDISTÄVÄ- KATEGORIA
66. ” ihan tyytyväinen omalta osalta”	66. tyytyväinen perehdytykseen	.	A) ohjauksen saaminen oman aktiivisuuden varassa (a, b, c, l, m, n)	
67. ” palautetta sai lähinnä näissä arviointi tilanteissa eli väliarvioinnissa ja loppuarvioinnissa”	67. palautetta sai lähinnä vain väliarvioinnissa ja loppuarvioinnissa	e) perehdytys harjoittelun ensimmäisinä päivinä (3,19,21,63,64,65,66,101,102)	B) ohjaajalla hyvät ohjausvalmiudet (d, e, f)	Opiskelijoiden kokemuksissa korostui: £) ohjaus oman aktiivisuuden mukaisesti, teoriatieto harjoittelua tukevaa
68. ”muuten palautteen antaminen siellä osastolla... sitä ei ollu”	68. muuten palautteen antoa osastolla ei ollut	f) perehdytys ennalta odotetulla tavalla (19,20,21,22,63,66)	C) koulun opetus tuki mielenterveytyön ohjattua harjoittelua (g, h, l, o, s)	(A, B, C)
69. ”palautetta ja semmosta keskustelua lisää, että oma aktiivisuus oli siellä tietysti vielä aika lapsen kengissä”	69. toivonut olisi lisää keskustelua ja palautetta, jota olisi pitänyt itse aktiivisesti hakea	g) teoriatunnit tukevat ohjattua harjoittelua (4,20,54,116)	D) kehittämisen alueena ohjaajan ja opettajan aktiivisuuden lisääminen (b, l, p, q, r)	Kehitettäväksi asioiksi nousivat: §) ohjaajan ja opettajan aktiivisuus sekä palautteenantamisen lisääminen
70. ”kaipasin sitä ja soisin sitä opiskelijoille”	70. palautetta kaipaisi ja soisi lisää opiskelijoille	h) kliiniset seminaarit jakoivat mielipiteet (17,18,60,61,62,107,116)	E) palautteenantaminen / palautteensaaminen on vähäistä (i, j, k)	(D, E)
71. ”selkeesti liian vähän”	71. palautetta selkeästi liian vähän	i) palautteenantoa vain arviointitilaisuuksissa (24,25,26,27,67,70,71,114,119,121)		
72. ”ihan realistisesti käytiin asiat läpi ja minusta ei ollu millään tavalla ahistavia”	72. arvioinneissa realistisesti käyty läpi asioita, arvioinnit ei ahdistavia	j) palautetta sai liian myöhään (25,68,70,74,103,104,105,109,119,120,121)		
73. ”rakentavassa mielessä tapahtui”	73. arvioinnit tapahtuivat rakentavassa mielessä	k) arviointi ja palaute rakentavaa (52,72,73,75,76)		

**TOIMEKSIANTOSOPIMUS
OPINNÄYTETYÖT
MUUT OPPIMISPROJEKTIT**

Päiväys
23.2.2006

**TOIMEKSIANTOSOPIMUS OPISKELIJATYÖNÄ TEHTÄVISTÄ OPINNÄYTETÖISTÄ JA
MUISTA OPPIMISPROJEKTEISTA**

TOIMEKSIANTAJAN TIEDOT

Toimeksiantaja	Kajaanin ammattikorkeakoulu/ Yhteistoimintamalli ohjattuun harjoitteluun -hanke
Osoite ja puhelinnumero	Ketunpolku 4 (PL 52) 87101 Kajaani
Työn ohjaaja toimeksiantajan puolelta	Sirkka-Liisa Niskanen

TOIMEKSIANNON KUVAUS

Toimeksiannon kuvaus (mahdollinen liite, projektikuvaus yms)	Hankkeelle lisätietoa opiskelijaohjauksen kehittämiseen haastatellen kolme ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijaa
Aikataulu	Vuosi 2006
Kustannusarvio ja kustannusvastuu	—
Lopputuotoksen muoto	Raportti/opinnäytetyö

TOIMEKSIANNON TEKIJÄT KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Toimeksiannon tekijät ja yhteystiedot (opiskelijat)	Maarit Rajatalo
Toimeksiannon ohjaaja Kajaanin amk:ssa	Sirkka-Liisa Niskanen
Työstä tehdään	X opinnäytetyö ☐ muu, mikä

Tekijöiden allekirjoitukset

Toimeksiantajan allekirjoitus

TOIMEKSIANNON KUVAUS

Tavoitteet Toimeksiantajan kannalta	Saada tietoa opiskelijaohjauksen kehittämiseksi.	
Opiskelijoiden oppimisen kannalta	Antaa lisätietoa opiskelijoiden kokemuksista ohjatusta harjoittelusta ja sen ohjauksesta, ja sitä kautta antaa hankkeelle lisätietoa opiskelijaohjauksen kehittämiseen.	
Keskeiset tuotokset (raportit, suunnitelmat, tuotteet, esitteet, tietokoneohjelmat, tilaisuudet yms.)	Raportti	
Sovitut kokoukset ja raportoinnit	Opinnäytetyön ohjaus	
Projektin resurssit 1. Toimeksiantaja	Kajaanin ammattikorkeakoulun ohjaaja ohjaa opinnäytetyön tekemistä	
2. Opiskelijat	Opinnäytetyön tekeminen	
3. Ammattikorkeakoulun ohjausresurssit	Opinnäytetyöntekijän mukaan yksilöllinen ohjaus	
Kustannusarvio ja kustannusvastuu Materiaalit Laitekustannukset Opiskelijoiden palkkiot Ohjaavan opettajan palkkiot Matkakustannukset Muut	Arvio Kopiot/ tulostus/ paperimateriaali Nauhuri/ kasetit haastatteluihin	Vastuu Työntekijä/ hanke Työntekijä
Muuta Luottamuksellisuus Tekijänoikeudet Laskutus	Luottamuksellisuus: Julkinen	

Sopimuksessa noudatetaan Kajaanin ammattikorkeakoulun vakioehtoja opiskelijatyönä tehtävistä toimeksiannoista.

Kaavio ohjatun harjoittelun etenemisen prosessista.

